

PRILOGA B:

Zaključni izpiti v izobraževalnem programu

Avtoserviser

(Nelektorirano gradivo)

NOSILEC: Center RS za poklicno izobraževanje

PREDMET SPREMLJANJA: Spremljanje zaključnih izpitov v poskusnem programu
Avtoserviser

Spremljanje je potekalo na štirih pilotnih šolah:

- Šolski center Velenje – Poklicna in tehniška strojna šola
- Šolski center Ptuj – Poklicna in tehniška strojna šola
- Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad
- Tehniški šolski center Nova Gorica – Srednja strojna in prometna šola.

PRI PRIPRAVI POROČILA SO SODELOVALI:

Členi delovne skupine za spremljanje izobraževalnega programa Avtoserviser:

Katja Jeznik, CPI

Marko Borko, CPI

Elena Kecman, CPI

Marija Šibanc, CPI

Darko Mali, CPI

Dr. Branko Slivar, ZRSŠ

Tomaž Kranjc, ZRSŠ

Člani Državne izpitne komisije za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji:

Mag. Tina Klarič, CPI

Breda Zupanc, CPI

Zunanja sodelavca:

Dr. Zora Rutar Ilc

Vladimir Milekšič

POROČILO UREDILA: Katja Jeznik

Kazalo

Kazalo.....	3
1. Uvod.....	4
2. Pregled izvedbenih novosti na podlagi neposrednega spremljanja izvedbe zaključnih izpitov s pomočjo protokola.....	7
2.1 Metodologija	7
2.2 Ugotovitve	7
2.2.1 Prva izpitna enota: Slovenščina.....	7
2.2.2 Združeni druga in tretja izpitna enota: zaključno projektno delo	8
2.3 Priporočila.....	9
3. Pregled glavnih ugotovitev spremljanja pridobljenih s pomočjo vprašalnikov.....	10
3.1 Metodologija	10
3.2 Ugotovitve po kazalnikih.....	11
3.2.1 Zadovoljstvo dijakov z vpisom v izobraževalni program Avtoserviser	11
3.2.2 Zaposlitvene namere dijakov in mentorjev	12
3.2.3 Ocena usposobljenosti dijakov za opravljanje profesionalnega dela.....	14
3.2.4 Sestava šolskih izpitnih komisij	16
3.2.5 Podpora (zunanjih) partnerjev	18
3.2.6 Vloga delodajalcev in sodelovanje s šolo.....	19
3.2.7 Ocena doseganja poklicnih kompetenc.....	21
3.2.8 Priprava na zaključne izpite.....	22
3.2.9 Izvedba zaključnih izpitov.....	29
3.2.10 Stališča članov ŠIK o novem konceptu zaključevanja.....	33
4. Analiza gradiv za zaključne izpite, ki so nastala na šolah.....	39
4.1 Metodologija	39
4.2 Ugotovitve	40
4.3 Priporočila.....	46
5. Analiza uspeha na zaključnih izpilih.....	49
6. Viri.....	52

1. Uvod

Uvodoma lahko izpostavimo **dva glavna razloga, ki sta vodila v oblikovanje novega koncepta zaključnega izpita** (glej tudi Zaključni izpiti v novih programih ..., 2007):

- identificiran neuspeh dijakov na zaključnih izpitih kljub predhodno uspešno zaključenem šolanju in
- konceptualne spremembe novih izobraževalnih program (glej Izhodišča ..., 2001), ki posledično vodijo k konceptualnim spremembam zaključnih izpitov.

Poleg omenjenega bi lahko naštevali še nove evropske smernice za področje poklicnega izobraževanja, večanje avtonomne vloge šol in učiteljev idr. Glavno vodilo pri oblikovanju novega koncepta zaključnega izpita pa je bilo upoštevanje temeljnega načela sodobnih strokovnih spoznanj, da je za ustrezno poklicno usposobljenost treba **težiti k večji povezanosti teoretičnih in praktičnih spoznanj posameznih strok**. Prva večja posledica, ki sledi temu načelu je, da zaključni izpit po novem **ne obsega več tri, ampak le dve izpitni enoti**. Klasično delitev izpitov na slovenščino, temeljni strokovno-teoretični predmet in izdelka ali storitev z zagovorom, sta zamenjali dve izpitni enoti:

- **pisni in ustni izpit iz slovenščine**¹ (italijanščine ali madžarščine na narodno dvojezičnem območju) in
- **zaključno delo** kot izdelek oz. storitev z zagovorom, kjer dijaki izkažejo poklicne kompetence².

Zaključno delo je sestavljeno iz **teoretičnega in praktičnega dela** ter **strokovnega razgovora**. Izvede se skladno z izpitnim katalogom, v katerem so opredeljeni izpitni cilji, izpeljava izpita, poklicne kompetence, ocenjevanje (področje in merila ocenjevanja) in opisan primer zaključnega izpita.

Zaključno delo se opravlja **po projektni metodi dela**, s pomočjo katere dijaki izkažejo doseganje ciljev s področja **načrtovanja, izvedbe** (izdelave izdelka oz. opravljene storitve), **vodenja**

¹ V nadaljevanju pišemo prva izpitna enota – slovenščina in ne omenjamo posebej, da gre na narodno dvojezičnem območju za madžarščino ali italijanščino.

² V poročilu sledimo zapisu Zaključno projektno delo, kar je bil prvi predlog za združeno 2. in 3. izpitno enoto.

dokumentacije in **strokovnega razgovora**. Obsega lahko največ 50 ur dijakovega dela oz. 2 kreditni točki in se lahko izvaja tako **skupinsko** kot **individualno**. V primeru, da poteka zaključni izpit skupinsko, mora biti vsem dijakom v skupini zagotovljeno, da opravljajo točno določene naloge, ki jih je mogoče individualno oceniti (glej tudi Zaključni izpiti v novih programih ..., 2007).

Priprave na zaključni izpit se lahko izvajajo že v času pouka zaključnega letnika. Posamezna faza se lahko izvaja tudi pred šolsko izpitno komisijo.

Zaključno delo **oceni mentor**, pri tem pa lahko sodelujejo tudi drugi učitelji in strokovni delavci, če se tako odloči šolska izpitna komisija.

Strokovni razgovor traja največ 30 minut in je sestavljen iz dveh delov, iz **predstavitve zaključnega dela** (približno 10 minut) in **odgovorov na vprašanja povezana z zaključnim delom** (ne več kot 20 minut).

Novost je tudi to, da vsi dijaki ne glede na vrsto učne pogodbe (individualna, kolektivna) opravljajo **poenoten zaključni izpit na šoli**, k izpitu pa lahko pristopijo tisti dijaki, ki so pred tem uspešno opravili vse obveznosti izobraževalnega programa v vseh letnikih.

Pisci koncepta predlagajo, da naj bodo teme zaključnega dela, ki jih razpiše šola, čim bolj povezane z lokalnim delovnim okoljem. Predlagajo še sledeče:

- Izvedbo zaključnih izpitov naj v prihodnje vodi, koordinirala in spremljala Državna komisija za zaključni izpit. Glavni razlog snovalci predloga vidijo v tem, da ima lahko delna zunanja kontrola pozitiven vpliv na kakovost (glej Zaključni izpiti v novih programih ..., 2007).
- Za prvo izpitno enoto bo imenovana državna predmetna komisija za slovenščino, madžarščino oz. italijanščino, ki bo pripravljala enotne izpitne pole za pisni del izpita, navodila za ocenjevanje, spremljala in analizirala izvedbo izpita ter predlagala izboljšave in v skladu s svojimi pooblastili sodelovala pri strokovni pripravi učiteljev (prav tam).
- Pri združenih 2. in 3. izpitni enoti bo pomembno vlogo odigral Center RS za poklicno izobraževanje in pristojni socialni partnerji (zbornice), ki bodo obravnavali strokovna vprašanja v zvezi z zaključnim delom, predlagali Državni komisiji različne strokovne rešitve,

imenovali organe za izvedbo druge izpitne enote, skrbeli za strokovno pripravo učiteljev in opravljali druge naloge v skladu z zakonom in pravilniki.

- Glede na večanje avtonomije šol bi bilo smiselno na nacionalni ravni opredeliti minimalne standarde znanja za zaključne izpite.

Kljub povzetim predlogom, ki nakazujejo na delno eksternost zaključnih izpitov v prihodnosti, **ocenjevanje obeh izpitnih enot še naprej poteka interno** in ga izvajajo učitelji na šoli. Največje število doseženih točk za vsako izpitno enoto je 5, točke pa pomenijo oceno. Doseženi uspeh pri zaključnem izpitu se izrazi v točkah kot seštevek ocen pri obeh izpiti (skupaj 10 točk). Dijak opravi zaključni izpit, če na izpitu doseže vsaj 4 točke (pri vsakem izpitu najmanj po dve). Če dijak doseže vse možne točke, prejme spričevalo o opravljenem zaključnem izpitu z odličnostjo.

V nadaljevanju so predstavljeni glavni rezultati in ugotovitve spremljanja. **Metodologija spremljanja zaključnih izpitov je temeljila na treh pristopih k spremljanju:**

- *neposredno spremljanje izvedbe zaključnega izpita s pomočjo protokola;*
- *vprašalniki za dijake, člane izpitnih komisij in mentorje dijakov na PUD in*
- *analiza gradiv za zaključne izpite, ki nastajajo na šolah* (kriteriji ocenjevanja, primeri vprašanj, ...).

2. Pregled izvedbenih novosti na podlagi neposrednega spremljanja izvedbe zaključnih izpitov s pomočjo protokola

2.1 Metodologija

Neposredno spremljanje izvedbe zaključnih izpitov je potekalo na podlagi protokola, ki je bil namenjen sprotnemu zapisu po naslednjih predpostavkah:

- splošni podatki: o opazovalcu, času, kraju izvedbe izpita idr.;
- skladnost poteka zaključnega izpita s pravilnikom o izpitnem redu;
- posebnosti izvedbe 2. in 3. izpitne enote ter združenih enot;
- vsebinska presoja postavljenih vprašanj;
- mnenja članov ŠIK o doseganju ciljev iz izpitnega kataloga za 2. in 3. izpitno enoto;
- uporaba (dijaki) integriranih ključnih kvalifikacij;
- prisotnost elementov projektne dela;
- način ocenjevanja.

Na podlagi sprotnega zapisa je nastala analiza in interpretacija zbranih podatkov, ki jih povzemamo spodaj. Glavni poudarki iz neposrednega spremljanja so smiselno vključeni v celotno poročilo.

2.2 Ugotovitve

2.2.1 Prva izpitna enota: Slovenščina

Zaključni izpit iz slovenščine je sestavljen iz ***pisnega*** (razčlemba prebranega/poslušanega neumetnostnega besedila, pisanje neumetnostnega besedila) in ***ustnega dela*** (zagovor pisnega dela, razumevanje prebranega odlomka književnega besedila, utemeljevanje, doživljanje in vrednotenje književnega besedila domačega branja, utemeljevanje, upoštevanje kulture dialoga).

Izpeljava izpita iz slovenščine na eni izmed pilotnih šol kaže na nove izvedbene rešitve. **Ustni del izpita je na podlagi opisnikov za ocenjevanje na zaključnih izpitih** (opredeljena področja spremljanja: jezik in slog ter komunikativnost) **potekal kot spremljanje zagovorov zaključnega projektnega dela (t.i. zagovora storitve).**

S tem se postavlja **vprišanje mej splošne deregulacije izvedbe zaključnega izpita.** S široko opredelitvijo načina izvedbe zaključnega izpita, v pravilniku o zaključnih izpitih in izpitnem katalogu, kot smernic za izvedbo, bi lahko učitelji in šole glede na raznolikost in značilnosti lokalnega okolja same določale izvedbo izpita. Ob takšni **deregulaciji in avtonomiji** pri izvedbi zaključnega izpita iz Slovenščine bi bilo **na nacionalni ravni** poleg ciljev iz izpitnega kataloga **nujno opredeliti minimalne/temeljne standarde znanj** (na ravni uporabe splošnih/poklicnih kompetenc).

2.2.2 Združeni druga in tretja izpitna enota: zaključno projektno delo³

Vse štiri pilotne šole so izvedle zaključni izpit za drugo in tretjo izpitno enoto **združeno v obliki zaključnega projektnega dela.** Izvajalci so se držali smernic oz. dogovora, da ocenjujejo:

- pri drugi izpitni enoti **načrtovanje** in **vodenje dokumentacije, z delom strokovnega zagovora,**
- pri tretji izpitni enoti **izvedba storitve** in **predstavitev** zaključnega projektnega dela v sklopu zagovora.

Zagovori storitev so bili organizirani po opravljenem praktičnem delu pred izpitno komisijo.

Razlike med šolami so se pokazale pri **skupinski oz. individualni izvedbi posameznih faz zaključnega projektnega dela.** Pri individualnih zaključnih projektih nalogah so kandidati samostojno izvedli vse faze: načrtovanje, izvedbo storitev, pripravo dokumentacije (poročil) in razgovor. Pri skupinski izvedbi zaključnega projektnega dela pa so v skupinah po dva, trije, štirje ali pet kandidatov timsko načrtovali posamezne faze projektnega dela in zadolžitev posameznikov v skupini.

³ Od šol. leta 2007/08 se zaključno projektno delo izvaja po enotnem izpitnem katalogu: storitev in zagovor.

Tudi izvedba tega dela zaključnega izpita mora omogočati prilagoditve šolam in kandidatom. **Zaključno projektno delo predstavlja pozitiven premik pri uvajanju novosti v proces poklicnega izobraževanja in pri zaključevanju izobraževanja kandidatom omogoča izkazovanje kompetenc, ki smo jim do sedaj posvečali premalo pozornosti.** Smiselno je, da zaključno projektno delo omogoča skupinsko sodelovanje kandidatov pri izvedbi, hkrati pa je smiselno, da ocenjevalci izkazano znanje in kompetence oziroma usposobitev vrednotijo za vsakega kandidata posamično.

2.3 Priporočila

Glede na navedeno je skupno priporočilo neposrednega spremljanja izvedbe zaključnih izpitov, da je treba **normativne podlage snovati čim bolj široko, ob tem pa pripraviti smernice oz. priporočila, ki šolam oz. učiteljem omogočajo poljubno prilagajanje izvedbe glede na raznolikost lokalnega okolja.**

Hkrati je ob takšni deregulaciji in avtonomiji šolstva treba na nacionalni ravni skupaj s predstavniki šol opredeliti priporočila za izvedbo zaključnih izpitov za:

- opisne kriterije ocenjevanja in
- minimalne/temeljne standarde znanj (na ravni uporabe splošnih/poklicnih kompetenc).

3. Pregled glavnih ugotovitev spremljanja pridobljenih s pomočjo vprašalnikov

3.1 Metodologija

Zaključne izpite smo spremljali s pomočjo treh vprašalnikov:

- za **dijake**, ki so v šolskem letu 2006/07 zaključevali izobraževalni program Avtoserviser
- za **člane šolskih izpitnih komisij** (v nadaljevanju: člani ŠIK)
- za **mentorje** dijakov na praktičnem usposabljanju pri delodajalcu (v nadaljevanju: mentorji).

Vsi trije vprašalniki so vsebovali vprašanja zaprtega in odprtega tipa. Anketiranje dijakov in članov šolskih izpitnih komisij je potekalo neposredno po zaključnih izpitih, mentorjem pa smo vprašalnike poslali po pošti s priloženo povratno kuverto. V spodnji tabeli je razvidno vključenost ciljnih skupin v anketiranje in analizo.

Tabela 1: Število anketiranih dijakov, članov ŠIK in mentorjev po šolah

ŠOLA	DIJAKI		ČLANI ŠIK		MENTORJI	
	f	%	f	%	f	%
SPSS Bežigrad	37	39,8	8	25,0	9	32,1
ŠC Ptuj	23	24,7	14	43,8	8	28,6
ŠC Velenje	16	17,2	5	15,6	6	21,4
TŠC Nova Gorica	17	18,3	5	15,6	5	17,9
SKUPAJ	93	100,0	32	100,0	28	100,0

Številčno so največ vprašalnikov izpolnili dijaki. Od 189 dijakov, v šolskem letu 2006/07 vpisanih v tretji letnik, je na vprašalnik odgovorilo 93 dijakov, ki so v spomladanskem roku pristopili k zaključnim izpitom. Največ dijakov in sicer 37 (39,8%) je odgovarjalo iz SPSS Bežigrad, sledi 23 dijakov (24,7%) iz ŠC Ptuj, nato 17 (18,3%) iz TŠC Nova Gorica in 16 dijakov (17,2%) iz ŠC Velenje.

V anketiranje smo zajeli 32 članov izpitnih komisij, ki so v tem šolskem letu sodelovali pri zaključnih izpitih poskusnega programa Avtoserviser. Največ anketiranih članov izpitnih komisij je bilo na ŠC Ptuj.

Prejeli smo tudi 28 izpolnjenih vprašalnikov delodajalcev, od katerih jih 9 (32,1%) sodeluje z SPSS Bežigrad, 8 (28,6%) z ŠC Ptuj, 6 (21,4%) z ŠC Velenje in 5 (17,9) z TŠC Nova Gorica.

Zbrane podatke smo obdelali s statističnim programom SPSS za Windows. V statistični analizi smo uporabili izračune frekvenčne distribucije spremenljivk (f , $f\%$), najnižje in najvišje vrednosti, χ^2 preizkus hipoteze neodvisnosti in Kullbackov 2 \hat{I} preizkus (kjer ni bil izpolnjen pogoj o teoretičnih frekvencah za χ^2 preizkus). Odgovore na odprta vprašanja smo obdelali kvalitativno. Odgovore vseh treh vključenih skupin smo med sabo smiselno primerjali in dopolnjevali.

Z vprašalniki smo spremljali naslednje kazalnike:

- potek izvedbe zaključnih izpitov v pilotnem programu Avtoserviser;
- ustreznost usposobljenosti dijakov po koncu izobraževanja;
- stališča dijakov in predstavnikov delodajalcev o odgovornosti za praktično usposobljenost;
- sestava šolskih izpitnih komisij in vloga njenih članov;
- vloga delodajalcev in sodelovanja s šolo;
- ustreznost priprav na zaključne izpite;
- potek zaključnega izpita;
- proces ocenjevanja na zaključnih izpiti;
- stališča članov šolske izpitne komisije o novem konceptu zaključevanja.

3.2 Ugotovitve po kazalnikih

3.2.1 Zadovoljstvo dijakov z vpisom v izobraževalni program Avtoserviser

V šolskem letu 2005/06 smo dijake spraševali po njihovem zadovoljstvu s praktičnim izobraževanjem (glej tudi Drugo poročilo ... 2007). Ugotovili smo, da je s praktičnim usposabljanjem pri delodajalcu zadovoljnih ali pa deloma zadovoljnih več kot 90% dijakov. Zadovoljstvo so dijaki najpogosteje povezali z dobrimi odnosi in spodbudno klimo pri delodajalcih ter z novimi izkušnjami in situacijami, s katerimi so se srečevali na praktičnem usposabljanju, le nekaj dijakov pa je svoje zadovoljstvo povežalo z materialnimi dobrinami ter

povečanimi možnostmi kasnejše zaposlitve. V šolskem letu 2006/07 pa nas je zanimalo splošno zadovoljstvo dijakov z odločitvijo za vpis v izobraževalni program Avtoserviser.

Tabela 2: Zadovoljstvo dijakov z vpisom po šolah

Šola	Zadovoljstvo z vpisom ⁴					Skupaj
	1	2	3	4	5	
SPSS Bežigrad	-	-	5	5	27	37
ŠC Ptuj	1	1	8	2	11	23
ŠC Velenje	-	-	2	7	7	16
TŠC Nova Gorica	-	-	-	3	14	17
SKUPAJ	1	1	15	17	59	93

Na vprašanje ali so dijaki zadovoljni z odločitvijo, da so se vpisali v izobraževalni program Avtoserviser, je 63,4% oz. 59 dijakov odgovorilo, da so z odločitvijo popolnoma zadovoljni, 34,4% (32 dijakov) jih je deloma zadovoljnih in samo 2,2% (2 dijaka) nezadovoljnih. Če pogledamo zadovoljstvo po šolah vidimo, da ni statistično značilnih razlik v odgovorih.

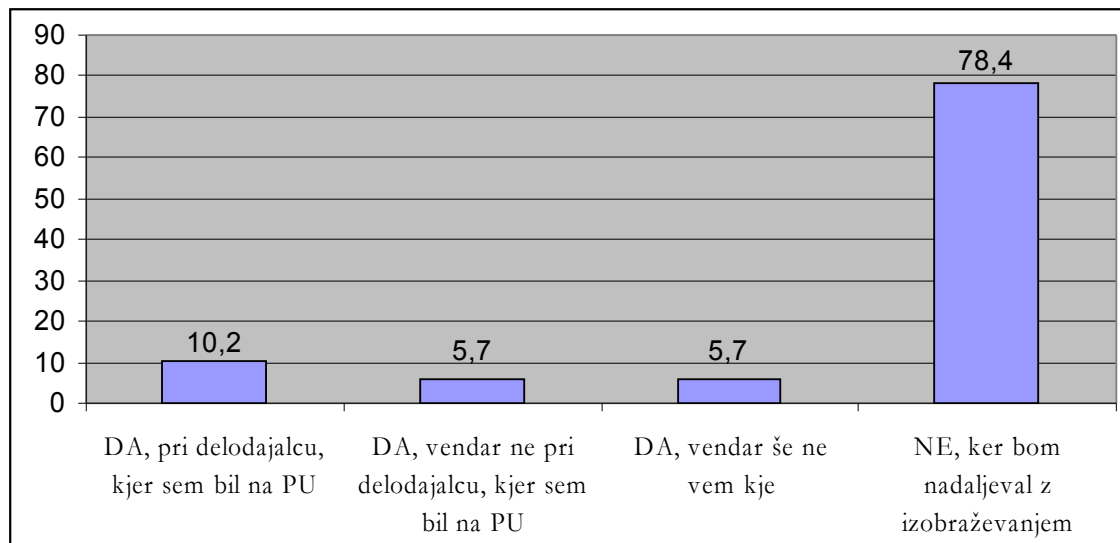
Spodbudno je, da dijaki po treh letih ne obžalujejo svoje odločitve o vpisu v izbran izobraževalni program.

3.2.2 Zaposlitvene namere dijakov in mentorjev

V drugem letu spremljanja smo ugotovili, da se 41,7% dijakov po končanem izobraževanju ne namerava zaposliti, ker nameravajo svoje izobraževanje še nadaljevati. Skoraj tretjina dijakov drugega letnika je odgovorila, da se bo zaposlila, vendar še ne vedo kje, skoraj četrtina pa naj bi se jih zaposlila pri delodajalcu, kjer so bili na praktičnem usposabljanju. Ob zaključnih izpiti smo dijake ponovno povprašali ali se nameravajo po koncu izobraževanja zaposliti. Njihovi odgovori so prikazani v spodnjem grafu.

⁴ 1 pomeni, da dijak sploh ni zadovoljen z odločitvijo vpisa, 5 pomeni, da je dijak popolnoma zadovoljen.

Graf 1: Zaposlitvene namere dijakov

78,4% (72 dijakov) bo po končani srednji šoli nadaljevalo s šolanjem, 10,2% (9 dijakov) se bo zaposlilo pri delodajalcu, kjer so bili na praksi, 5,7% (6 dijakov) pri delodajalcu, kjer niso bili na praksi in ravno toliko je dejalo, da se bodo zaposlili, vendar še ne vedo kje.

Odstotek tistih, ki nameravajo po končanem šolanju z izobraževanjem nadaljevati, se je v tretjem letniku ob zaključku šolanja iz dobrih dveh petin skoraj podvojil, delež tistih dijakov, ki pa se nameravajo zaposliti pri delodajalcu, kjer so bili tudi na praktičnem usposabljanju z delom, pa se je zmanjšal iz četrtnine na deset odstotkov. Prav tako se je zmanjšal odstotek tistih dijakov, ki so v drugem letniku še menili, da se bodo zaposlili, četudi še niso imeli jasne slike o tem, kje se bodo zaposlili.

Predpostavljamo lahko, da na stališča dijakov vpliva tudi to, da so na vprašalnik odgovarjali takoj po zaključku tretjega letnika oz. po zaključku šolanja. To, da je bilo na koncu več dijakov zainteresiranih za nadaljevanje svojega šolanja, je verjetno povezano tudi s tem, da je za šolsko leto 2007/08 pripravljen izobraževalni program Avtoserviser na višji stopnji (+2).

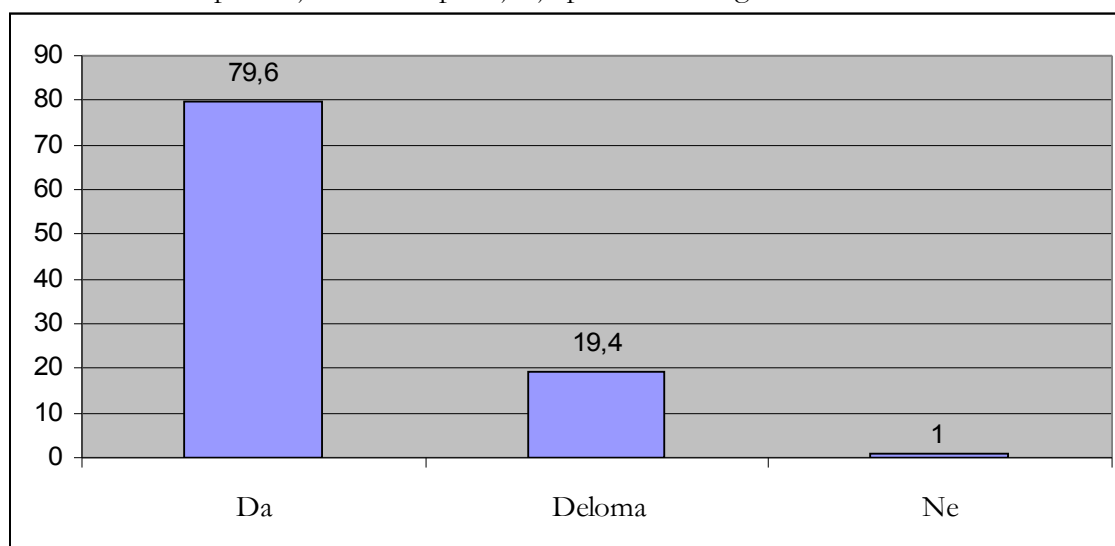
Zanimalo nas je tudi, kolikšen delež delodajalcev je pripravljen zaposliti dijake, ki so bili v njihovem podjetju/servisu na praktičnem usposabljanju. Od 28 mentorjev, ki so odgovarjali na vprašalnik, 22 odgovarja, da nameravajo zaposliti dijaka/e. Večina tistih, ki je odgovorila pritrdilno, bo zaposlila enega dijaka. Za ilustracijo navajamo nekaj komentarjev, ki so jih dopisali mentorji: *Dober delavec. V kolikor bo potreba po novem kadru. Če so se ustrezno izkazali. Po potrebi, ker smo zadovoljni s kandidati. Glede na potrebe dela.*

Tisti, ki so navedli, da dijakov ne bodo zaposlili, so navedli naslednje razloge: *Nimamo potreb* (2 krat). *Ker vsi dijaki nadaljujejo s šolanjem. Bi jih, pa nismo imeli dijaka, ki bi zaključil šolanje.*

3.2.3 Ocena usposobljenosti dijakov za opravljanje profesionalnega dela

Dijake smo spraševali, ali so se skozi izobraževanje dobro usposobili za delo avtoserviserja. Njihove odgovore prikazujemo v sledečem grafu.

Graf 2: Ocena usposobljenosti za opravljanje profesionalnega dela

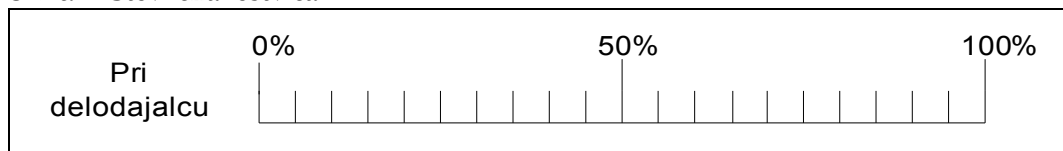
79,6% (74 dijakov) meni, da so se skozi izobraževanje dobro usposobili za svojo stroko, 19,4% (18 dijakov) pa meni, da so se samo deloma usposobili. Dijaki, ki so navedli, da so deloma usposobljeni, so navedli naslednje utemeljitve svojega odgovora: *Več prakse* (10 krat). *Več dela na motorju* (2 krat). *Več informacij o elektriki.* *Več organizacije.* *Boljša organizacija* (2 krat).

Večji delež tistih dijakov, ki menijo, da so ob koncu izobraževanja deloma usposobljeni za opravljanje poklica, opozarja na še vedno premajhen obseg praktičnega usposabljanja. Dijaki, ki so navajali ta odgovor, prihajajo iz treh različnih šol. Tudi dijak, ki je mnenja, da ni dobro usposobljen za opravljanje poklica, svoj odgovor utemeljuje s: *Premalo prakse.*

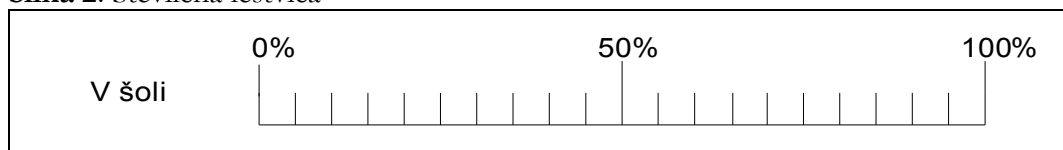
Ugotavljamo, da dijaki ob koncu izobraževanja pozitivno in visoko vrednotijo svojo usposobljenost za opravljanje poklica..

Zanimalo nas je tudi, kolikšen delež svoje praktične usposobljenosti za opravljanje poklica dijaki pripisujejo delodajalcu in kolikšen šoli. To so dijaki izrazili na številčni lestvici, ki je prikazana v Sliki 1 in 2.

Slika 1: Številčna lestvica

Slika 2: Številčna lestvica

Odgovori dijakov so močno variirali in sicer od 35% do 100% pri delodajalcu in od 0% do 100% v šoli. V povprečju pa ocenjujejo, da so večji delež svoje praktične usposobljenosti pridobili pri delodajalcu (76,14%) in manjši delež v šoli (49,9%). Pri tem moramo poudariti, da vprašanje ni bilo zastavljeno tako, da bi morali dijaki razdeliti 100% na šolo in delodajalca.

Tudi delodajalci so odgovarjali na podobno vprašanje, kjer so podali oceno njihovega prispevka k celotni praktični usposobljenosti dijaka. Svojo oceno so izrazili na (dijakom podobni) številčni lestvici, ki je prikazana na spodnji sliki.

Slika 3: Številčna lestvica

Delež mentorjevega prispevka k celotni praktični usposobljenosti dijaka je variiral med 30% in 100%, vendar je v povprečju znašal 57,5%.

Glede na trende povezovanja sfere izobraževanja s sfero dela lahko sklenemo, da je spodbudno, da dijaki odgovornost za svojo praktično usposobljenost pripisujejo tako delodajalcem kot šoli, prav tako pa je spodbudno, da na drugi strani tudi delodajalci vse bolj prepoznavajo svojo odgovornost za praktično usposobljenost dijakov.

3.2.4 Sestava šolskih izpitnih komisij

Od 29 članov izpitnih komisij, ki so odgovorili na vprašanje »Ali poučujete v programu Avtoserviser?«, jih 25 poučuje v omenjenem programu. V naslednji tabeli je razvidno, da jih največ poučuje praktični pouk in slovenščino.

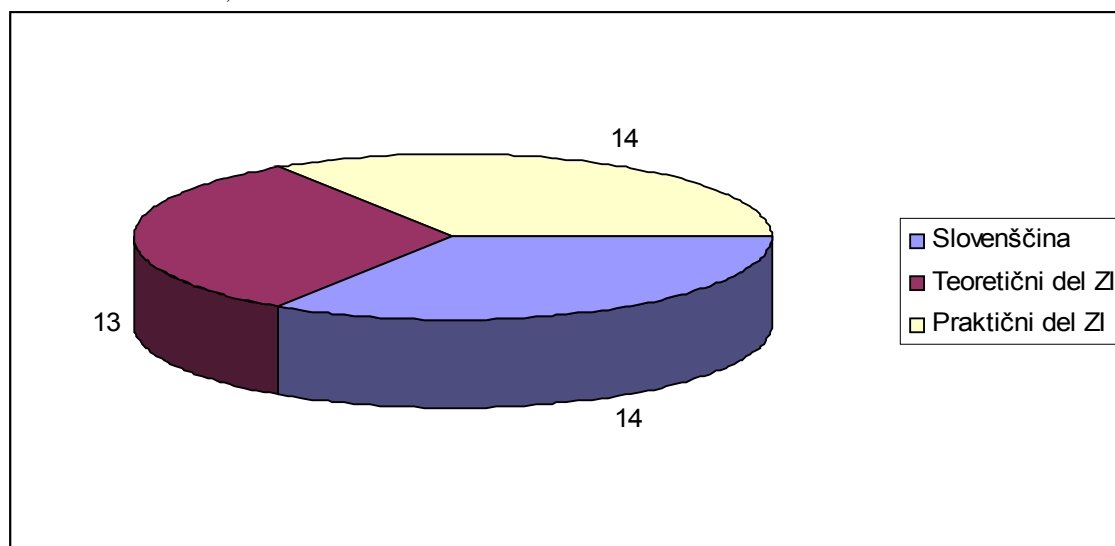
Tabela 3: Predmeti, ki jih poučujejo člani izpitnih komisij v programu Avtoserviser

Predmet	Število
Električni sistemi na vozilih	3
Slovenščina	7
Praktični pouk	13
Angleščina	1
Neodgovorjen	1

Ugotovitev ni presenetljiva, ker dijake na zaključnem izpitu iz prve izpitne enote vedno izprašuje slavist, pri drugi in tretji izpitni enoti pa ima pomembno vlogo učitelj praktičnega pouka.

Člani izpitnih komisij so imeli možnost sodelovanja v več izpitnih enotah. V spodnjem razrezu je razvidno kolikšen delež članov je sodeloval v kateri izpitni enoti.

Graf 3: Sodelovanje članov v ŠIK

Iz razreza vidimo, da so anketirani enakomerno sodelovali v vseh treh izpitnih enotah. V prvi izpitni enoti za predmet Slovenščina je sodelovalo 14 anketiranih, v drugi izpitni enoti – teoretičnem delu zaključnega izpita – je sodelovalo 13 anketiranih, v tretji izpitni enoti – praktičnem delu zaključnega izpita – pa je prav tako sodelovalo 14 anketiranih.

Člani ŠIK so sodelovali na zaključnih izpitih v treh vlogah in sicer je največ anketirancev imelo vlogo izpraševalca/ocenjevalca, ostali pa so bili še v vlogah člana ali predsednika izpitnih komisij. Njihova razdelitev je prikazana v spodnji tabeli.

Tabela 4: Vloga članov ŠIK v izpitni komisiji

Vloga članov v izpitni komisiji	Število	Odstotek
Predsednik	9	30,0
Član	11	36,7
Izpraševalec/ocenjevalec	19	63,3
Predstavniki strokovnih delavcev šole	-	-
Predstavniki pristojne zbornice	-	-
Predstavniki sindikatov	-	-

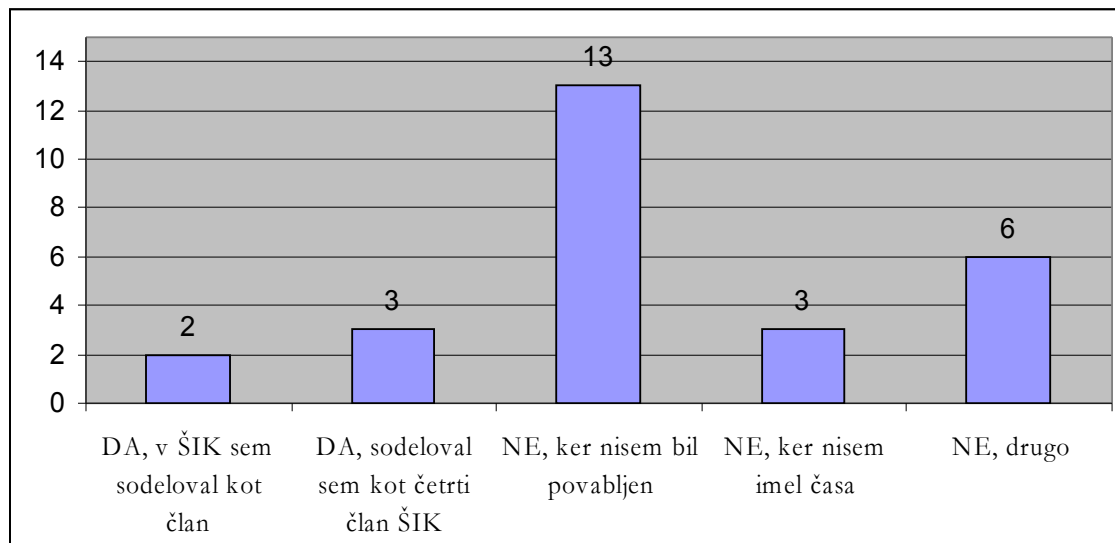
Zanimalo nas je tudi na kakšen način so člani ŠIK aktivno sodelovali pri zaključnih izpitih. Njihove odgovore prikazujemo v Tabeli 5.

Tabela 5: Sodelovanje članov ŠIK pri zaključnih izpitih

Član izpitne komisije je sodeloval pri	Število	Odstotek
... razpisu izpitnih tem	16	51,6
... pripravi izpitne dokumentacije	16	50,0
... postavljanju kriterijev za ocenjevanje	18	56,3
... pripravi izpitnih vprašanj	16	50,0
... ocenjevanju	23	71,9

Kot je razvidno iz Tabele 5, je največ članov ŠIK sodelovalo pri ocenjevanju, dokaj enakovredno pa so člani sodelovali tudi pri ostalih aktivnostih – pri razpisu izpitnih tem, pri pripravi izpitne dokumentacije, pri postavljanju kriterijev za ocenjevanje in pri pripravi izpitnih vprašanj.

K sodelovanju v šolski izpitni komisiji kot četrti član so lahko povabljeni tudi predstavniki delodajalcev. Vendar sta le 2 mentorja odgovorila, da sta pri zaključnem izpitu sodelovala kot člana šolske izpitne komisije, 3 delodajalci so sodelovali kot četrti član ŠIK, kar 13 jih ni sodelovalo, ker niso bili povabljeni, 3 delodajalci niso sodelovali, ker niso imeli časa, 6 delodajalcev je odgovorilo z drugo, en delodajalec pa na vprašanje ni odgovoril. Ti rezultati so tudi prikazani v Grafu 4.

Graf 4: Sodelovanje mentorjev kot članov ŠIK

Iz rezultatov vidimo, da skoraj polovica anketiranih mentorjev sploh ni bilo povabljenih k sodelovanju pri izvedbi zaključnih izpitov. Glede na to, da nosijo odgovornost za ustrezno izobražen kader tako šola kot potencialni delodajalci, je (dobro) sodelovanje med njimi zaželeno. V prihodnje šolam tako predlagamo, da tudi pri zaključevanju bolj težijo k temu, da k sodelovanju pritegnejo čim več predstavnikov delodajalcev, tudi kot četrtih članov ŠIK.

3.2.5 Podpora (zunanjih) partnerjev

Glede na to, da se odgovornost za ustrezno izobražen kader vse bolj prenaša na različne (socialne) partnerje, nas je zanimalo ali si člani ŠIK želijo dodatne podpore katerega od spodaj naštetih partnerjev. Rezultate prikazujemo v naslednji tabeli.

Tabela 6: Podpora (zunanjih) partnerjev

Potrebovali bi podporo:	DA		NE	
	f	%	f	%
Delodajalcev	7	28,0	18	72,0
Gospodarske zbornice Slovenije	2	9,1	20	90,9
Obrtne zbornice Slovenije	2	9,1	20	90,9
Ministrstva za šolstvo in šport	3	13,6	19	86,4
Zavoda RS za šolstvo	3	13,6	19	86,4
Centra RS za poklicno izobraževanje	4	17,4	19	82,6
Vodstva šole	5	19,2	21	80,8
Programskega učiteljskega zbora	6	23,1	20	76,9

Člani izpitnih komisij bi najbolj potrebovali večjo podporo delodajalcev in programskega učiteljskega zbora. Poleg tega potrebujejo tudi dosti večjo podporo vodstva šole v kateri delajo in Centra RS za poklicno izobraževanje. Le en član izpitne komisije je izrazil željo za drugo podporo in sicer za TIMING – usklajene termine sodelovanja v komisijah.

3.2.6 Vloga delodajalcev in sodelovanje s šolo

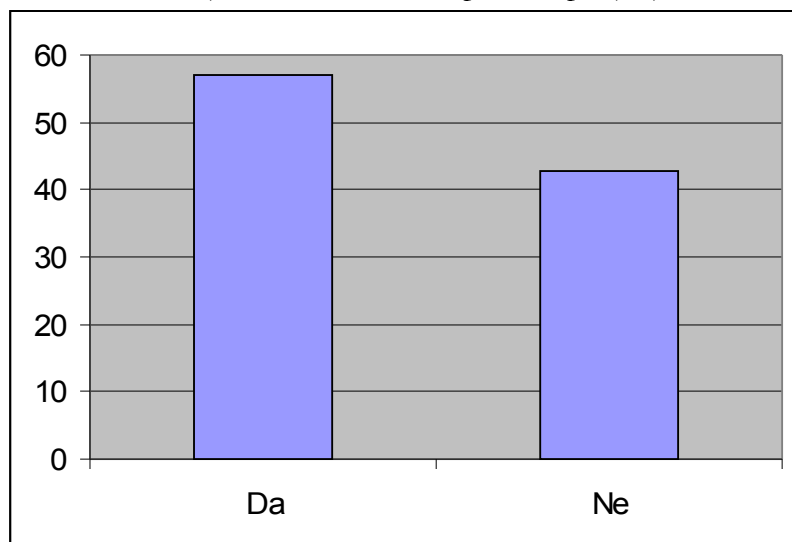
V drugem vmesnem poročilu o spremljanju izobraževalnega programa Avtoserviser smo ugotovili, da se sodelovanje med šolo in sfero dela vse bolj krepi, kljub temu pa sodelovanje še ni optimalno. V zaključku spremljanja ugotavljamo, da bi 24 od 28 anketiranih mentorjev praktično usposabljanje z delom priporočilo tudi svojim kolegom pri drugih delodajalcih, kar je spodbudna ugotovitev in kaže na to, da tudi mentorji vidijo smisel v usposabljanju dijakov neposredno v delovnem procesu. V nadaljevanju povzemamo navedbe 18. mentorjev, ki so svoj odgovor tudi obrazložili.

Devet mentorjev bi usposabljanje dijakov z delom priporočilo svojim kolegom v drugih avtoservisnih podjetjih/delavnicah, ker lahko tako **dijaki pridobijo čim bolj kakovostno strokovno znanje** (*Zaradi pridobitve čim boljšega poklicnega znanja. Da mlade učimo stroke. Ker pomagamo pri usposabljanju. Ker pomagamo šoli pri izobraževanju delavcev. Ker je prenos znanja bolj konkreten.*), trije zato, ker lahko tako **vplivajo na usposobljenost bodočega strokovnega kadra** (*Možnost vzgajanja lastnega kadra. Ker se na tak način lahko pridobi ustrezen kader. Ker spoznaš kasnejšega sodelavca in ga tudi vpelješ v svoj sistem dela.*), nekaj pa je bilo tudi odgovorov, ki smo jih uvrstili v kategorijo **drugo** (*Vprašanje koga. Da vsaj enkrat vidijo, kako naporno je. Če je dijak priden. Odlično sodelovanje med šolo in delodajalcem. Če imaš srečo z dijakom, so v veliko pomoč. Več praktičnega.*).

Le trije mentorji pa so podali obrazložitev, zakaj usposabljanja dijakov ne bi priporočili svojim kolegom: *Nudimo dovolj tem za dvig znanja in usposobljenosti avtoserviserja. Ker ni nobenih bonitet. Problematični dijaki.*

Šola naj bi se s podjetji v svojem lokalnem okolju povezovala tudi zaradi ugotavljanja potreb na trgu dela. Zanimalo nas je, ali se po mnenju mentorjev šola zanima za kadrovske potrebe njihovih podjetij.

Graf 5: Zanimanje šole za kadrovske potrebe podjetij

Le 16 oz. 57,1% delodajalcev je odgovorilo pritrdilno, torej da se šola zanima za kadrovske potrebe podjetij, zato predlagamo, da se v prihodnje razmisli tudi o tem, kako bi se šola povezovala s podjetji skladno z njihovimi kadrovskimi načrti.

S pomočjo spremljanja ugotavljamo tudi, kje in kako bi lahko sodelovanje med šolo in sfero dela še okrepili. Že zgoraj smo ugotovili, da skoraj polovica anketiranih mentorjev ni bila povabljena k sodelovanju pri ŠIK, kar bi bilo treba v prihodnosti spremeniti. Poleg tega nas je zanimalo tudi, koliko so predstavniki šole mentorje oz. delodajalce seznanili:

- s termini zaključnih izpitov in
- s temami zaključnih izpitov.

Tabela 7: Seznanjenost delodajalcev z zaključnimi izpiti

Seznanjenost delodajalcev	Da		Deloma		Ne	
	f	%	f	%	f	%
Šola nas je seznanila s termini zaključnih izpitov	23	82,1	1	3,6	4	14,3
Šola nas je seznanila s temami zaključnih izpitov	20	74,1	3	10,7	4	14,3

Iz zgornje tabele je razvidno, da je večina delodajalcev (23 oz. 82,1%) bila seznanjena s **termini** zaključnih izpitov, le manjšina pa ne (4 oz. 14,3%). Nekoliko manjši delež, pa vendar skoraj tri četrtine delodajalcev (20 oz. 74,1%) pa je bilo seznanjenih s **temami** zaključnih izpitov.

Poleg tega nas je zanimalo ali so mentorji s šolo sodelovali pri pripravi kriterijev za ocenjevanje zaključnih izpitov in ali so bili s pripravljenimi kriteriji seznanjeni.

Tabela 8: Seznanjenost delodajalcev z zaključnimi izpiti

Seznanjenost delodajalcev	Da		Deloma		Ne	
	f	%	f	%	f	%
S šolo smo sodelovali pri pripravi kriterijev za ocenjevanje zaključnih izpitov	6	23,1	6	23,1	14	53,8
Šola nas je seznanila s kriteriji za ocenjevanje zaključnih izpitov	11	40,7	7	25,9	9	33,3

Iz pridobljenih podatkov zaključujemo, da po mnenju več kot polovice mentorjev (14 oz. 53,8%) šola z njimi ni sodelovala pri pripravi kriterijev za ocenjevanje zaključnih izpitov, je pa bilo na drugi strani s kriteriji za ocenjevanje na zaključnih izpiti seznanjenih 40,7% mentorjev. Kljub vsemu pa je zaskrbljujoče, da s kriteriji za ocenjevanje ni bila seznanjena kar ena tretjina mentorjev.

3.2.7 Ocena doseganja poklicnih kompetenc

Zanimala nas je ocena doseganja poklicnih kompetenc dijakov s strani mentorjev. Vprašanje se je glasilo: »V kakšni meri po vašem mnenju šolanje dijake pripravlja na to, da (označite ustrezno oceno; 1 – najmanj; 5 – najbolj)«:

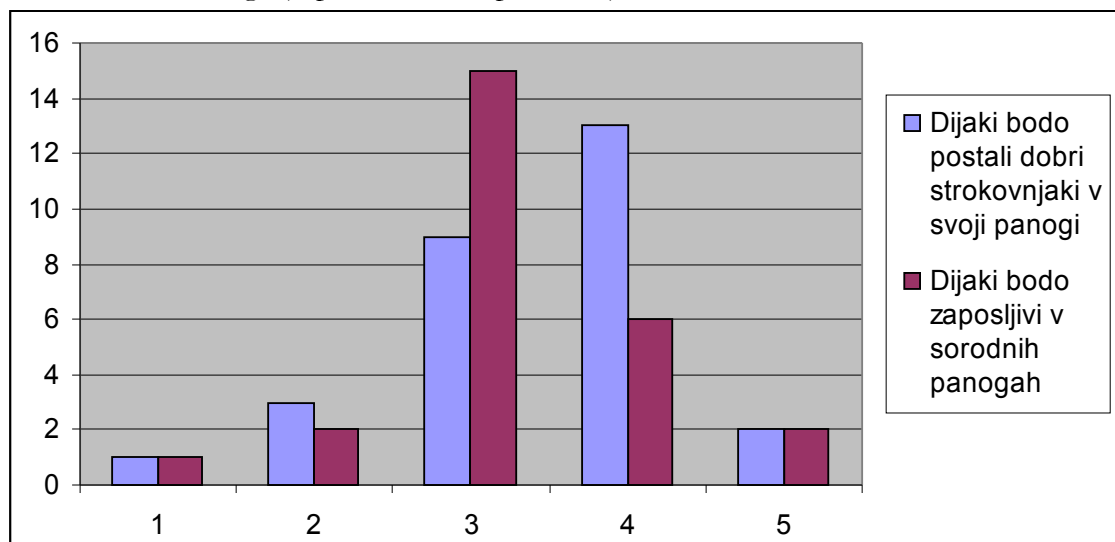
- ... bodo postali dobri strokovnjaki v svoji dejavnosti.
- ... bodo zaposljivi v sorodnih panogah.

Rezultate prikazujemo v spodnji tabeli in grafu.

Tabela 9: Ocena doseganja poklicnih kompetenc dijakov

V kolikšni meri program dijake pripravlja na to, da...	Stopnja strinjanja				
	1	2	3	4	5
bodo postali dobri strokovnjaki v svoji dejavnosti	1	3	9	13	2
bodo zaposljivi v sorodnih panogah	1	2	15	6	2

Graf 6: Ocena doseganja poklicnih kompetenc dijakov

Tako iz grafične kot tabelarne porazdelitve odgovorov je razvidno, da so razlike v odgovorih predvsem v srednjih vrednostih. Tako na primer več mentorjev z višjo oceno vrednosti stališče, da bodo postali dijaki dobri strokovnjaki v svoji dejavnosti kot pa da bodo zaposljivi v sorodnih panogah.

3.2.8 Priprava na zaključne izpite

V okviru priprav na zaključne izpite nas je zanimalo:

- ali so učitelji posamezne izpitne enote po mnenju dijakov pripravam namenili dovolj časa in
- ali so imeli dijaki in mentorji vpliv na izbiro teme zaključnega projektne dela.

Najprej nas je zanimalo, ali so učitelji posamezne izpitne enote po mnenju dijakov namenili dovolj časa pripravam na zaključni izpit. Iz spodnje tabele je razvidno, kako dijaki ocenjujejo čas, ki je bil namenjen pripravam za zaključni izpit.

Tabela 10: Ocenjevanje časa, ki ga učitelji namenijo pripravam na zaključni izpit

Pripravam so namenili dovolj časa...	DA		NE	
	f	%	f	%
Učitelji splošnih predmetov	80	86,0	13	14,0
Učitelji strokovno-teoretičnih predmetov	81	87,1	12	12,9
Učitelji praktičnega pouka	76	81,7	17	18,3

S trditvijo, da so učitelji splošnih predmetov namenili dovolj časa pripravam na ZI, se je strinjalo 86% oz. 80 dijakov, da so to naredili učitelji strokovno-teoretičnih predmetov, se je strinjalo 87,1% oz. 81 dijakov in da so to naredili učitelji praktičnega pouka, se je strinjalo 81,7% oz. 76 dijakov.

Ugotavljamo, da se po mnenju dijakov pripravam na zaključne izpite namenja dovolj časa. Če pogledamo odgovore dijakov na zaključnem izpitu leta 2005/06, vidimo, da je bil odstotek lani nekoliko višji (od 85% do 90%).

Zanimal nas je tudi vpliv dijakov in delodajalcev na izbiro teme za zaključno projektno delo. V spodnji tabeli je prikaz odgovorov dijakov.

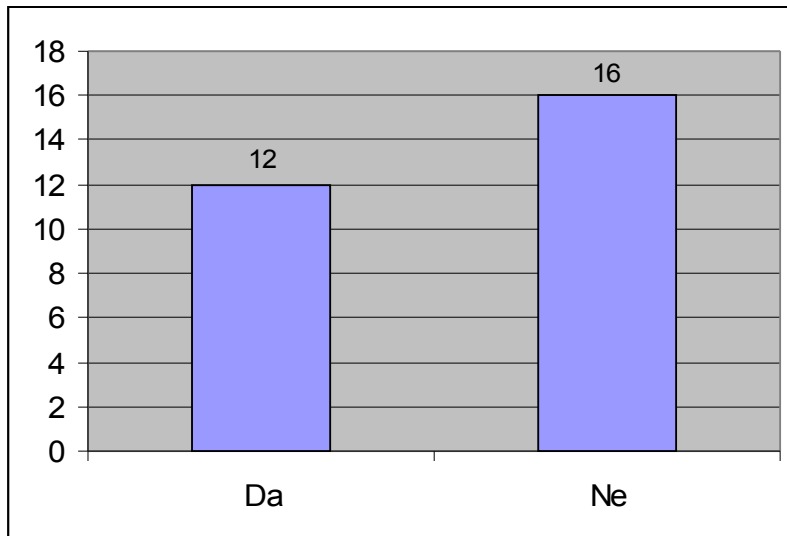
Tabela 11: Način izbire teme zaključnega projektnega dela

Šola	Način izbire teme zaključnega projektnega dela				Skupaj
	Predlagal sam	Izbral iz seznama	Določena s strani šole	Drugo	
SPŠŠ Bežigrad	8	28	1	-	37
ŠC Ptuj	14	3	2	4	23
ŠC Velenje	5	9	2	-	16
TŠC Nova Gorica	8	2	2	5	17
SKUPAJ	35	42	7	9	93

45,2% (42 dijakov) si je izbralo temo zaključnega projektnega dela iz seznama predlaganih tem na šoli, 37,6% (35 dijakov) je temo predlagalo, 7,5% (7 dijakov) je bila tema določena s strani šole, 9,7% (9 dijakov) je na vprašanje odgovorilo z drugo, vendar tega niso pojasnili.

Kot je razvidno iz spodnjega grafa, več kot polovica mentorjev 16 (57,1%) ni sodelovala pri izbiri tem za zaključno projektno delo. S šolo je sodelovala manj kot polovica (12 oz. 42,9%) anketiranih mentorjev.

Graf 7: Sodelovanje šole in delodajalcev pri pripravi tem za ZI

Kot razlog nesodelovanja so mentorji najpogosteje (8 krat) navedli, da k sodelovanju niso bili povabljeni (*Ni bilo poziva za sodelovanje. Ker nisem bil povabljen. Ni bilo vprašanj s strani šole.*), dva mentorja sta pod obrazložitev navedla dejstvo, da so izpiti potekali na šoli, trije pa so navedli druge razloge: *Ni bilo časa. Ni bilo potrebe. Prevelika obremenitev in zasedenost podjetja.*

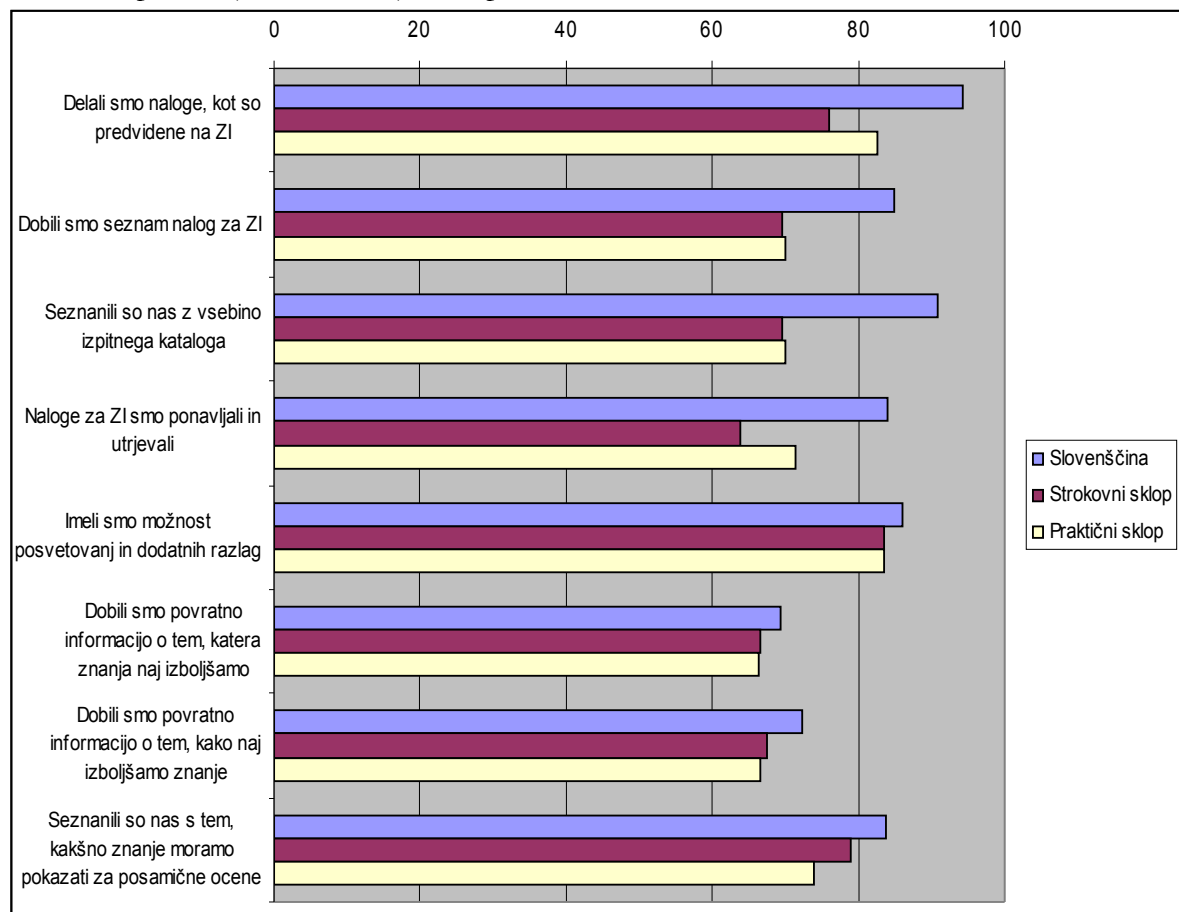
Zanimalo nas je tudi, kako s šolo sodelovali tisti, ki so na vprašanje odgovorili pritrdilno. Šest mentorjev je navedlo, da so se o temi ustno dogovorili, štirje pa, da so pripravili oz. izbrali praktično storitev oz. nalogo.

Vsem trem anketiranim skupinam (dijakom, mentorjem in članom ŠIK) smo postavili podobno vprašanje, ki se je nanašalo na posamezne faze priprave na zaključne izpite. Zanimalo nas je:

- ali so dijaki med pripravami (tako v šoli kot pri delodajalcu) opravljali podobne naloge kot na zaključnih izpiti,
- ali so jim bili posredovani sezname nalog za zaključni izpit,
- ali so bili seznanjeni z vsebino izpitnega kataloga
- ali so pri delodajalcu ali pa v šoli z dijaki ponavljali in utrjevali naloge
- ali so dijaki pri delodajalcu ali pa v šoli imeli možnost posvetovanja in dodatne razlage
- ali so dobili informacijo o potrebnih znanjih za zaključni izpit
- ali so dobili informacije o tem, kako izboljšati svoje znanje
- ali so bili seznanjeni s kriteriji ocenjevanja

Najprej predstavljamo odgovore dijakov, ki so odgovarjali ločeno za vse tri izpitne enote (slovenščina, strokovni in praktični sklop).

Graf 8: Priprave dijakov na zaključni izpit

Iz odgovorov dijakov razberemo:

- da so naloge, podobne tistim na zaključnih izpiti, delali dijaki najbolj pogosto pri slovenščini (94,3% oz. 82 dijakov), manj pa pri strokovnem (75,9% oz. 60 dijakov) in praktičnem pouku (82,5% oz. 66 dijakov);
- prav tako je največ dijakov odgovorilo, da so dobili seznam nalog za zaključni izpit pri slovenščini (84,9% oz. 73 dijakov), manj pa za zaključno projektno delo (strokovni sklop 69,6% oz. 55 dijakov in praktični sklop 70,0% oz. 56 dijakov);
- z vsebino izpitnega kataloga je bilo največ dijakov seznanjenih pri slovenščini (90,8% oz. 79 dijakov), podoben delež pa tudi pri strokovnem (69,6% oz. 55 dijakov) in praktičnem sklopu (70,0% oz. 56 dijakov);
- čeprav je večina dijakov med pripravami dobila naloge, podobne tistim na zaključnih

izpitih, jih je nekoliko manjši delež tudi ponavljalo in utrjevalo. Največ pri slovenščini (83,9% oz. 73 dijakov), manj pa pri strokovnem (63,8% oz. 51 dijakov) in praktičnem sklopu (71,3% oz. 57 dijakov);

- dijaki so imeli pri vseh treh sklopih dokaj enakovredno možnost posvetovanja in dodatnih razlag (slovenščina: 86,0% oz. 74 dijakov, strokovni sklop: 83,5% oz. 66 dijakov in praktični sklop: 83,5% oz. 66 dijakov);
- prav tako so dijaki podobno odgovarjali pri postavki, ki se nanaša na povratne informacije o tem, katera znanja naj izboljšajo (slovenščina: 69,4% oz. 59 dijakov, strokovni sklop: 66,7% oz. 54 dijakov, in praktični sklop: 66,3% oz. 53 dijakov) in kako naj to storijo (slovenščina: 72,4% oz. 63 dijakov, strokovni sklop: 67,5% oz. 54 dijakov) in praktični sklop: 66,7% oz. 54 dijakov);
- dijaki so bili s kriteriji ocenjevanja najbolj seznanjeni pri slovenščini (83,7% oz. 72 dijakov), nekoliko manj jih je bilo seznanjenih pri strokovnem sklopu (79,0% oz. 64 dijakov), še manj pa pri praktičnem (73,8% oz. 59 dijakov).

Ugotavljamo, da za dijake na letošnjih zaključnih izpitih velja podobno kot na prejšnjih spremljanjih zaključnih izpitov (glej Poročilo o spremljanju zaključnih izpitov v šolskem letu 2005/06, str. 33). Pri pripravah na zaključnih izpit predvsem pri slovenščini prevladujejo načini priprav, kjer je v ospredju seznanjenost dijakov z nalogami na zaključnem izpitu in seznanjenost z vsebino izpitnih katalogov. Spodbudno je tudi, da večina dijakov odgovarja, da so imeli pri vseh treh sklopih možnost posvetovanja in razlag.

Najmanj se dijaki strinjajo s trditvama (odstotek se giblje med 66% in 73%), ki se nanaša na konkretno vedenje o tem, kaj naj izboljšajo in kako. Prav tako pa bo treba v prihodnje več časa nameniti temu, da bodo dijaki ustrezno seznanjeni s kriteriji za ocenjevanje (oz. kakšno znanje morajo prikazati za posamezno oceno).

V nadaljevanju sledijo odgovori mentorjev.

Tabela 12: Priprave dijakov na zaključni izpit

Priprave dijakov na zaključni izpit	DA		NE	
	f	%	f	%
Delali smo podobne naloge kot so predvidene na zaključnem izpitu	20	83,3	4	16,7
Dijakom sem posredoval/a seznam nalog za zaključni izpit	15	68,2	7	31,8
Dijake sem seznanil/a z vsebino izpitnega kataloga	13	56,5	10	43,5
Z dijaki smo ponavljali ter utrjevali naloge	12	52,2	11	47,8
Dijaki so imeli možnost posvetovanja in dodatne razlage	23	92,0	2	8,0
Dijakom sem nudil povratne informacije o tem, katera znanja naj izboljšajo	22	91,7	2	8,3
Dijakom sem nudil povratne informacije o tem, kako naj izboljšajo svoje znanje	20	83,3	4	16,7
Dijake sem seznanil s kriteriji za ocenjevanje	13	59,1	9	40,9
Dijake sem seznanil s smernicami šole za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom	12	57,1	9	42,9

Iz zgornje tabele lahko razberemo, da je med mentorji najbolj uveljavljen način priprave na zaključni izpit posvetovanje in dodatna razlaga, hkrati pa večina mentorjev odgovarja tudi, da so dijakom nudili povratne informacije o tem, katera znanja naj izboljšajo in tudi kako. Zanimivo je tudi, da je več kot tri četrtine mentorjev odgovorilo, da so pri praktičnem usposabljanju z delom delali podobne naloge, kot so predvidene za zaključni izpit, čeprav smo že zgoraj ugotavljali, da več kot polovica mentorjev ni sodelovala pri izbiri tem za zaključno projektno delo, najpogosteje zato, ker k sodelovanju niso bili povabljeni.

Zaskrbljujoče je, da dve petini mentorjev dijakov ni seznanila s kriteriji za ocenjevanje, kar lahko povežemo z ugotovitvijo, da po mnenju več kot polovice mentorjev (14 oz. 53,8%) šola z njimi ni sodelovala pri pripravi kriterijev za ocenjevanje zaključnih izpitov in da s kriteriji za ocenjevanje ni bila seznanjena kar ena tretjina mentorjev. Verjetno težko pričakujemo od mentorjev, da bodo dijake seznanili z nečim, česar še sami ne poznajo dobro. Zato za prihodnost predlagamo, da šole več pozornosti namenijo tudi seznanjanju mentorjev s kriteriji za ocenjevanje in da jih vključijo tudi v samo pripravo. Le tako bodo lahko pričakovanja mentorjev na praktičnem usposabljanju pri delodajalcu usklajena s šolskimi pričakovanji, posledično pa bo dijakom bolj jasno in razumljivo, kaj se od njih sploh pričakuje.

Člane ŠIK smo najprej spraševali po tem, ali so sodelovali pri pripravi dijakov na zaključne izpite. Približno tretjina (37,5%) članov izpitnih komisij ni sodelovala pri pripravi dijakov na zaključne izpite. Med anketiranimi, ki so sodelovali pri pripravi, pa jih je največ sodelovalo pri pripravi dijakov za tretjo izpitno enoto – praktični del zaključnega izpita.

Tabela 13: Sodelovanje pri pripravi dijakov na zaključni izpit

Sodelovanje pri pripravi dijakov na ZI	Število	Odstotek
DA, za prvo izpitno enoto	5	15,6
DA, za drugo izpitno enoto	8	25,0
DA, za tretjo izpitno enoto	12	37,5
NE	12	37,5

Tisti člani ŠIK, ki niso sodelovali pri pripravi dijakov na zaključne izpite, so kot razlog za to najpogosteje navedli, da ne poučujejo. Poleg tega so navajali še: *Nisem bil izpraševalec. Učim le prve letnike in Ne učim predmetov na ZI.*

V spodnji tabeli je prikaz, kako so pod posamezno postavko, ki se nanaša na priprave na zaključne izpite, odgovorili tisti člani ŠIK (25 oz. 62,5%), ki so aktivno sodelovali pri pripravi dijakov na zaključne izpite.

Tabela 14: Potek priprav na zaključni izpit

Seznanjenost delodajalcev	Da		Deloma		Ne	
	f	%	f	%	f	%
Dijaki so delali podobne naloge kot so predvidene na zaključnem izpitu	15	88,2	1	5,9	1	5,9
Dijakom sem posredoval/a seznam nalog za zaključni izpit	13	81,3	3	18,8	0	0,0
Dijake sem seznanil/a z vsebino izpitnega kataloga	13	86,7	2	13,3	0	0,0
Z dijaki smo ponavljali ter utrjevali izpitne naloge	15	88,2	2	11,8	0	0,0
Dijakom so bile omogočene konzultacije, posvetovanje in dodatna razlaga	20	100	0	0,0	0	0,0
Dijakom sem nudil povratne informacije o tem, katera znanja naj izboljšajo	16	88,9	2	11,1	0	0,0
Dijakom sem nudil povratne informacije o tem, kako naj izboljšajo svoje znanje	16	94,1	1	5,9	0	0,0
Dijake sem seznanil s kriteriji ocenjevanja	17	89,5	1	5,3	1	5,3
Priprave so potekale dovolj časa	15	83,3	3	16,7	0	0,0

Večina članov, ki so sodelovali pri pripravah na zaključne izpite, je dokaj enakovredno ovrednotila našete načine priprav. Vsi člani ŠIK so dijakom omogočili konzultacije, posvetovanje in dodatne razlage, večina pa tudi povratne informacije o tem, katera znanja in kako naj dijaki izboljšajo. Prav tako je večina z dijaki delala podobne naloge, kot so predvidene na zaključnem izpitu in jih tudi ponavljala in utrjevala. Le en član z dijaki ni delal podobnih nalog, kot so predvidene na zaključnem izpitu in jih ni seznanil s kriteriji za ocenjevanje. Večina članov ŠIK meni tudi, da je bilo pripravam na zaključni izpit namenjenega dovolj časa.

Ugotavljamo, da so člani ŠIK odgovarjali najbolj enakovredno, bolj kot mentorji in dijaki. Če gre verjeti odgovorom dijakov, pa lahko kljub temu zaključimo, da gre v prihodnje nekoliko več pozornosti namenit temu, katero znanje se ocenjuje in kako ga morajo dijaki izkazati, ter jasnim in razumljivim kriterijem za ocenjevanje.

3.2.9 Izvedba zaključnih izpitov

V tem sklopu spremljanja nas je zanimalo:

- ali so člani ŠIK prepoznali povezavo med temami letošnjega zaključnega izpita in njihovim področjem poučevanja;
- kakšna vprašanja so bila po mnenju članov ŠIK dijakom zastavljena;
- kako so bili dijaki seznanjeni s kriteriji ocenjevanja;
- koliko so se člani ŠIK kriterijev za ocenjevanje na zaključnem izpitu tudi držali?

Iz Tabele 15 je razvidno, da so vsi člani izpitnih komisij, ki so odgovorili na vprašanje o povezavi tem letošnjega zaključnega izpita in njihovega področja poučevanja, prepoznali povezavo med temami. Večina tistih, ki so na vprašanje odgovarjali, (16 oz. 88,9%) je prepoznala povezavo v večini tem, 2 člana (oz. 11,1%) pa sta videla povezavo pri več kot polovici tem.

Tabela 15: Povezava tem zaključnih izpitov s področjem poučevanja članov izpitnih komisij

Povezava tem ZI s področjem poučevanja članov IK	Število	Odstotek
DA, povezavo s svojim področjem sem prepoznal v večini tem	16	88,9
DA, povezavo s svojim področjem sem prepoznal pri več kot polovici tem	2	11,1

DA, povezavo s svojim področjem sem prepoznal pri manj kot polovici tem	0	0,0
NE, povezav z mojim področjem pri temah zaključnega izpita ni bilo zadosti	0	0,0
NE, povezav z mojim področjem pri zaključnem izpitu sploh ni bilo	0	0,0

V anketnem vprašalniku smo preverjali tudi, katera vrsta vprašanj je prevladovala na zaključnem izpitu. Člane izpitnih komisij smo prosili, da z ocenami od 1 do 5⁵ ocenijo katera vprašanja so prevladovala. V naslednji tabeli je razvidno katera vprašanja so bila po njihovem mnenju najbolj pogosta.

Tabela 16: Pogostost tipov vprašanj na zaključnem izpitu

Vprašanja na zaključnem izpitu	Pogostost vprašanj					Povprečna ocena
	1	2	3	4	5	
Z vprašanji se je preverjalo, kaj si je dijak zapomnil	4	0	9	2	1	2,75
Vprašanja so zahtevala uporabo znanja v dijakom znanih situacijah	0	0	3	4	9	4,38
Vprašanja so zahtevala uporabo znanja v novih situacijah in samostojno reševanje problemov	0	0	5	7	5	4,00
Vprašanja so se nanašala na predstavitev dijakovih idej in rešitev	3	0	5	5	3	3,31
Dijakom so bila zastavljena vprašanja, ki pokrivajo strokovno področje in se nanašajo na izpitno nalogo	0	0	1	3	12	4,69
Dijakom so bila zastavljena vprašanja iz širšega strokovnega področja	0	2	7	4	3	3,50

Ugotavljamo, da je na področju končnega ocenjevanja narejen korak naprej. V Drugem poročilu ... (2007) smo namreč na podlagi taksonomske analize vprašanj na pisnih preizkusih ugotovili, da prevladujejo vprašanja in naloge na nižjih taksonomskih ravneh (poznavanje in razumevanje), zelo malo je bilo nalog na ravni uporabe, izjema pa so bile naloge na ravni analize, sinteze in vrednotenja. Iz zgornje tabele lahko vidimo, da člani ŠIK menijo, da so bila na zaključnem izpitu najmanj pogosta vprašanja, s katerimi se preverja, kaj so si dijaki zapomnili, najbolj pogosta pa:

- vprašanja, ki pokrivajo strokovno področje in se nanašajo na izpitno nalogo,
- vprašanja, ki so zahtevala uporabo znanja v dijakom znanih situacijah ter
- vprašanja, ki so zahtevala uporabo znanja v novih situacijah in samostojno reševanje problemov.

⁵ Ocena 5 pomeni, da so »*takšna vprašanja zelo prevladovala*«, ocena 1 pa, da »*takšnih vprašanj ni bilo*«.

Če sprejmemo tezo, da je uporabnost tista raven, ki naj bi jo dosegli na ravni poklicnega izobraževanja in da je dijake nesmiselno obremenjevati z reproduktivnim znanjem, če to ni zares potrebno in smiselno, moramo pa jih naučiti delati in uporabljati teoretično znanje pri reševanju praktičnih delovnih problemov in avtentičnih problemskih situacijah, lahko sklenemo, da je na zaključnih izpitih smiselno zastavljanje vprašanj predvsem na ravni uporabe znanja (v znanih in manj znanih situacijah ...).

Pri izvedbi zaključnega izpita nas je zanimalo še, kako so bili dijakom predstavljeni kriteriji ocenjevanja za posamezno izpitno enoto.

Tabela 17: Predstavitev kriterijev za ocenjevanje po predmetih

Kriteriji za ocenjevanje... so bili pred ZI predstavljeni razumljivo	Da		Deloma		Ne	
	f	%	f	%	f	%
...slovenščine	72	78,3	18	19,4	2	2,2
...teoretičnega dela ZI	59	63,4	30	32,3	4	4,3
...praktičnega dela ZI	60	64,5	27	29,0	6	6,5

Za vse tri izpitne enote več kot polovica dijakov ocenjuje, da so bili kriteriji za ocenjevanje znanja pred ZI predstavljeni razumljivo oz. vsaj delno razumljivo. Najbolj so dijaki razumeli kriterije za slovenščino, najmanj pa kriterije za praktični del zaključnega izpita. Kljub velikemu odstotku dijakov, ki so razumeli postavljene kriterije, moramo težiti k temu, da bodo kriterije razumeli prav vsi dijaki pri vseh izpitnih enotah.

Zanimalo nas je še, če so (po mnenju dijakov) učitelji tudi ocenjevali po predstavljenih kriterijih. Njihovi odgovori so prikazani v naslednji tabeli.

Tabela 18: Ocenjevanje učiteljev po predstavljenih kriterijih

Učitelji... so na ZI ocenjevali po predstavljenih kriterijih	Da		Deloma		Ne	
	f	%	f	%	f	%
...slovenščine	83	90,2	9	9,8	0	0,0
...teoretičnega dela ZI	75	80,6	17	18,3	1	1,1
...praktičnega dela ZI	74	79,6	17	18,3	2	2,2

Kot je razvidno iz zgornje tabele, večji delež dijakov meni, da so bili ocenjeni skladno s predstavljenimi kriteriji. Pri slovenščini neskladja ni začutil niti en dijak, pri teoretičnem eden, pri praktičnem pa dva. Dijak, ki je menil, da se učitelji na zaključnem izpitu za teoretični in praktični

del niso držali predstavljenih kriterijev za ocenjevanje, je zapisal: *Nepravična ocena; učitelji vedo za kaj se gre!!!*

Naj predstavimo še zapise dijakov na vprašanje »*Ali predlagaš, da bi bilo v prihodnje na zaključnem izpitu kaj drugače?*«. Njihove odgovore smo razvrstili v naslednje kategorije:

Zaključnih izpitov ne bi spreminjal. Gre za številčno najbolj obsežno kategorijo (53 od 88 dijakov), v katero smo uvrstili naslednje primere odgovorov:

- *Ne.* (34 krat)
- *Nič ne bi spremenil. Šlo je dobro in naj ostane tako.*
- *Nič ne bi spreminjal.* (4 krat)
- *Ne, je bilo v redu.* (3 krat)
- *Ne, ker smo se vse dogovorili.*
- *Ne, ker so nam profesorji in profesorice dovolj strokovno razložili.*

Kritika na izvedbo in organizacijo zaključnega izpita. Nekaj dijakov je navedlo odgovore, iz katerih razberemo, kaj jih je pri obstoječem poteku zaključnih izpitov najbolj motilo:

- *Malo več organizacije in usklajenosti med profesorji.*
- *Malo manj komisije.* (2 krat)
- *Več organiziranja pri poteku zaključnih izpitov.*
- *Bolj direktne informacije dijakom. Več organizacije pri izvajanju zaključnih izpitov.*
- *Boljše obveščanje.*

Konkretni predlogi. Dijaki so bili v svojih odgovorih tudi konkretni. Tako na primer dva ne želita projektnega dela (*Da, namesto projektnega tedna bi lahko bilo kot po starem. Brez projektnega dela, saj se znanje kaže praktično, ne pa pisno.*), dva opozarjata na nizek nivo zahtevnosti izpitov (*Ja, večje število nalog. Lahko bi bili daljši in zahtevnejši.*), trije pa navedejo še: *Tako, da učenec opravi delo, ki ga je izbral in potem učitelj oceni delo. Da, vsekakor pravičnost. Da bi učitelji manj stali za hrbtom.*

Le dva dijaka sta odgovorila **nedoločno**: *Seveda predlagam, da bi bilo v prihodnje kaj drugače. Mogoče bo kaj drugače, ali pa tudi ne.*

3.2.10 Stališča članov ŠIK o novem konceptu zaključevanja

V začetnem delu smo na kratko povzeli glavne novosti letošnjega zaključnega izpita. Zanimalo nas je,:

- katere so po mnenju članov ŠIK pozitivne in negativne spremembe letošnjega ZI;
- kakšna so njihova stališča o združitvi 2. in 3. IE in;
- kolikšna je po njihovem mnenju učinkovitost preverjanja poklicnih kompetenc z združenjo 2. in 3. IE.

V naslednjih dveh tabelah imamo najprej pregled mnenj članov izpitnih komisij o tem, kaj so pozitivne in kaj negativne spremembe pri izvedbi zaključnega izpita.

Tabela 19: Pozitivne spremembe

Sprememba	Število
Povezava temeljnega strokovnega znanja in prakse	5
Projektna naloga	3
Bolj sproščeni in manj stresni ZI za dijake	3
Širša razgledanost dijakov	1
Sodelovanje več učiteljev	1
Poudarek na konkretnem znanju – kompetencah in ne le na pomnjenju	1
Več poudarka na sprejemu vozila	1

Tabela 20: Negativne spremembe

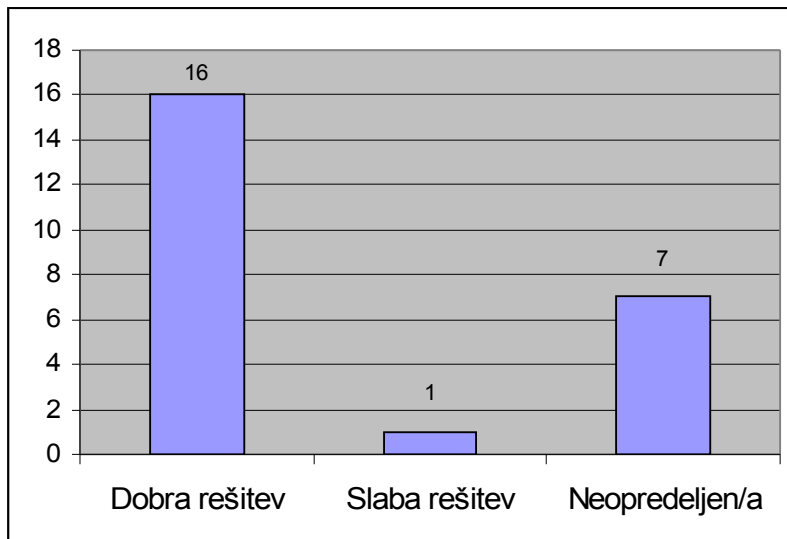
Sprememba	Število
Preveč nepotrebne dokumentacije, ki ne prinaša kvalitetne spremembe ZI. Poenostaviti zapisnike. Manjka program za računalniško obdelavo podatkov	4
Združitev 2. in 3. enote	1
Poenotiti dualni s šolskim sistemom	1
Prekratki roki za izvedbo	1
Dijaki na ustnem delu ZI iz slovenščine analizirajo napake, ki so jih napravili na pisnem delu	1
Nezainteresiranost dijakov po novih znanjih	1

Razberemo lahko, da so člani ŠIK navedli več pozitivnih (15) kot pa negativnih (9) sprememb. Kot pozitivna sprememba se kaže predvsem večje povezovanje temeljnega strokovnega znanja in prakse, projektna naloga in bolj sproščeni ter manj stresni ZI za dijake. Negativne spremembe pa

se nanašajo predvsem na poenostavitev celotnega poteka zaključnega izpita in ostale, v zgornji tabeli povzete odgovore.

Člane izpitnih komisij smo vprašali kaj menijo o združitvi 2. in 3. izpitne enote zaključnega izpita (strokovne teorije in praktičnega dela) v skupno enoto, s čemer so imeli v šolskem letu 2006/07 tudi že konkretne izkušnje.

Graf 9: Stališča članov ŠIK o združenju 2. in 3. izpitni enoti

Več kot polovica članov (66,7%) meni, da jo to dobra rešitev, skoraj tretjina pa jih je neopredeljenih. Tisti, ki menijo, da je združitvev dobra rešitev, to utemeljujejo z naslednjimi argumenti:

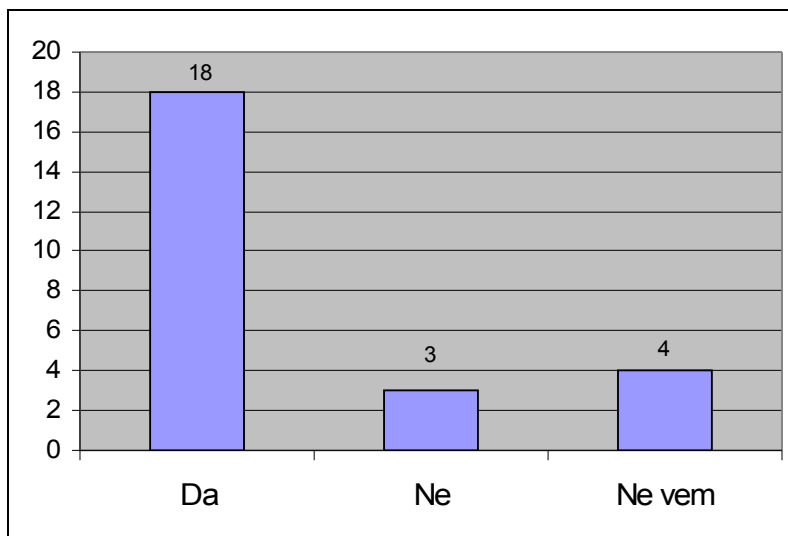
- Prepletanje/združitvev teorije in prakse (5 krat)
- Pri delu poudarek tudi s teoretične strani (2 krat)
- Pridobitve ocene iz obeh izpitnih enot v istem času (1 krat)
- Manj stresno za dijake na zagovoru (1 krat)
- Dijaki bi kasneje pri delu boljše znali uporabiti svoje teoretično znanje (1 krat)
- Pokaže se celostno znanje dijaka (1 krat)
- Bilo bi nujno za lažje delo (1 krat)

Kot je razvidno iz odgovorov, člani ŠIK vidijo največjo prednost združene 2. in 3. IE v povezovanju in prepletanju teorije in prakse, kar je tudi eden od temeljnih ciljev same združitve in novih poklicnih programov. Le en član meni, da je združitvev 2. in 3. izpitne enote slaba rešitev, in

sicer zato, ker meni, da s tem ni možno podrobneje preveriti teoretičnega in praktičnega znanja kandidata zaradi omejenega časa izpraševanja. Eden od neopredeljenih članov pa meni, da lahko takšna združitev vpliva na šibkejšo teoretično pripravo dijakov na zaključni izpit.

Kot je razvidno iz naslednjega grafa, večina članov ŠIK (72,0%) meni, da je z združitvijo 2. in 3. enote zaključnega izpita možno učinkovito preveriti poklicne kompetence.

Graf 10: Učinkovitost preverjanja poklicnih kompetenc

Člani ŠIK, ki menijo da je z združitvijo 2. in 3. enote zaključnega izpita možno učinkovito preveriti poklicne kompetence, svoje odgovore utemeljujejo s spodnjimi argumenti:

- Možno je preverjati kompetence, saj se med seboj prepletajo (2 krat)
- Učitelj praktičnega pouka lahko preveri temeljna teoretična znanja (1 krat)
- V komisiji so učitelji, ki so kompetentni za določeno strokovno področje (1 krat)
- Dijak šele ob praktičnem delu, z izkušnjo, popolnoma dojame teoretične temelje svojega dela (1 krat)
- Dijak s tem dokaže določene poklicne kompetence (1 krat)

Zaključimo lahko, da je velika vrednost združene 2. in 3. enote prav v povezovanju teorije in prakse in bolj celostnem izkazovanju poklicnih kompetenc, ki iz tega sledi. Eden od članov, ki meni, da z združitvijo 2. in 3. enote zaključnega izpita ni možno učinkovito preveriti poklicne kompetence, pravi da se kompetence učinkoviteje preverijo, če je vsaka enota ločena.

Naslednja tri vprašanja so se nanašala na stališča članov ŠIK o:

- poenotenju ZI pod vodstvom in koordinacijo Državne izpitne komisije (v nadaljevanju DIK);
- delni eksternosti 1. IE pod vodstvom državne komisije za SLO in
- izvedbi združene 2. in 3. IE pod vodstvom in koordinacijo CPI.

Pri vprašanju »Ali podpirate idejo o poenotenju zaključnih izpitov pod vodstvom in koordinacijo Državne izpitne komisije (obravnavava strokovnih vprašanj v zvezi z zaključnimi izpiti, vodenje strokovne priprave in spremljanje zaključnih izpitov)?«, člani niso imeli enotnega mnenja. 40% ali 10 članov ideje ne podpira, nekaj manj članov (32% ali 8 članov) idejo podpira, skoraj tretjina pa jih je tudi neopredeljenih (28% ali 7 članov). Te rezultate tudi prikazujemo v Tabeli 21.

Tabela 21: Podpora ideje o poenotenju ZI pod vodstvom DIK

Podpora ideje o poenotenju ZI	Število	Odstotek
Da	8	32,0
Ne	10	40,0
Neopredeljen/a	7	28,0

Razlogi članov, ki ne podpirajo poenotenje ZI pod vodstvom RIC-a:

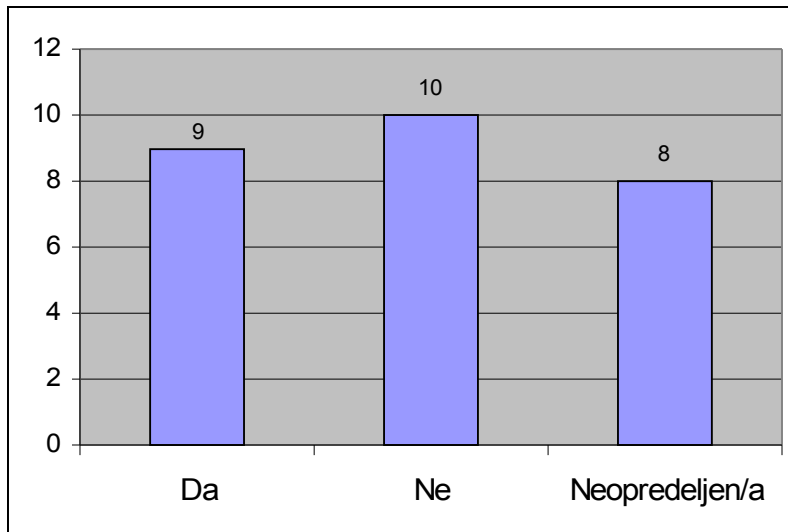
- *Če je šola oziroma njen učitelj suverena in odgovorna za izvedbo programa, potem je usposobljena tudi za preverjanje predelanega.*
- *Zaključni izpiti naj ostanejo kompetenca šole, z vso specifikami in razlikami, ki so na šolah prisotne.*
- *Bilo bi strokovno težko izvedljivo.*

Člani, ki pa podpirajo poenotenje ZI pod vodstvom RIC-a pa izražajo mnenje, da morajo vsi dijaki v Sloveniji imeti enake **pogoje** za izvedbo ZI ter da morajo biti poenotene vsebine in kriteriji ocenjevanja.

Med neopredeljenimi je le en član obrazložil svoje mnenje. Meni, da bi poenotenje učitelju sicer olajšalo delo, hkrati pa bi ga organizacijsko-vsebinsko omejilo.

Prav tako je razpršeno tudi stališče članov ŠIK glede predloga o delni eksternosti 1. izpitne enote pod vodstvom RIC.

Graf 11: Stališča o delni eksternosti 1. izpitne enote

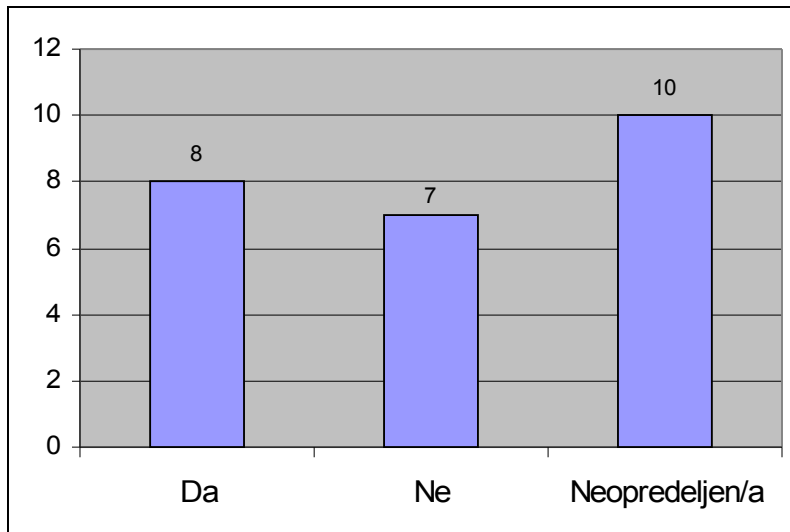

Člani ŠIK so lahko svoj odgovor tudi utemeljili oz. obrazložili. Večina članov, ki podpirajo idejo o delni eksternosti 1. izpitne enote (Slovenščina) pod vodstvom RIC, menijo, da je eksternost pomembna zaradi enotnosti, predvsem enakih kriterijev in zahtevnosti za dijake. Člani, ki pa ideje ne podpirajo, so navedli naslednje razloge:

- *Obstaja katalog znanj. Znotraj tega se podaja in utrjuje znanje. Ob preverjanju usvojenega znanja pa je smotrno imeti tolerančno možnost težavnostne stopnje glede na populacijo, ki se precej spreminja.*
- *Nepotrebno obremenjevanje RIC.*
- *ZI iz slovenščine si predstavljam kot del izpita iz 2. in 3. izpitne enote. Ne podpiram eksternega preverjanja.*
- *Slovenščino bi lahko ocenili v sklopu zaključnega projektne del.*

Pri vprašanju »Ali podpirate izvedbo zaključnega izpita iz združene 2. in 3. enote pod vodstvom in koordinacijo Centra RS za poklicno izobraževanje?« je dve petini članov neopredeljenih (40%), skoraj tretjina idejo podpira (32%), nekaj manj (28%) pa ne.

Graf 12: Priprava izvedbe združene 2. in 3. izpitne enote pod CPI

Člani, ki podpirajo izvedbo zaključnega izpita iz združene 2. in 3. enote pod vodstvom in koordinacijo Centra RS za poklicno izobraževanje so za to navedli naslednje razloge:

- *Poenoteni kriteriji.*
- *Enotna obravnava strokovnih vprašanj, priprava učiteljev, priprava ocenjevalnih kriterijev.*
- *Naj bo primerljivo po celi Sloveniji.*
- *Da, saj so bližje poklicni šoli kot pa RIC.*
- *Bolj natančno bi skupaj opredelili potek ZI.*

Člani, ki ne podpirajo izvedbo zaključnega izpita iz združene 2. in 3. enote pod vodstvom in koordinacijo Centra RS za poklicno izobraževanje pa menijo, da:

- *Vsaka šola ima za strokovne teoretične predmete usposobljene strokovnjake. Če bi bila potrebna pomoč, bi ta morala priti med procesom izobraževanja in ne na zaključku.*
- *CPI naj za vsako leto poda le sugestije in predloge v zvezi z ZI in naj organizira v ta namen kratek sestanek.*

4. Analiza gradiv za zaključne izpite, ki so nastala na šolah

V nadaljevanju povzemamo ključne ugotovitve, ki so nastale na podlagi analize gradiv, ki so jih v analizo posredovali predstavniki šole. Vodstvo šol smo prosili za naslednje:

- naslove pisnega dela slovenščine,
- seznam vprašanj za ustni del izpita iz slovenščine,
- kriterije za ocenjevanje slovenščine,
- seznam (razpisanih) tem za zaključno projektno delo,
- primere vprašanj za zaključno projektno delo,
- kriterije za ocenjevanje zaključnega projektne delo in
- primer dijakovega poročila o zaključnem projektne delu

Analizo zbrane dokumentacije sta pripravila **Vladimir Milekšič** in **dr. Zora Rutar Ilc**.

4.1 Metodologija

Kot osnovo za analizo gradiv smo – poleg izpitnega kataloga za izdelek oz. storitev in zagovor, izpitnega kataloga za temeljno strokovno znanje ter kataloga znanja slovenščine za zaključni izpit – uporabili koncept opisnih kriterijev, ki zajema:

- področja ocenjevanja,
- kriterije ocenjevanja in
- opisnike oziroma opise dosežkov.

Pri opredelitvah področij, kriterijev in opisov dosežkov smo kot enakovredne upoštevali tako bolj analitične kot bolj celostne pristope pri opredeljevanju le-teh.

Pri analizi področij, kriterijev in opisov dosežkov opredeljenih v prejetih gradivih smo si pomagali z dvema taksonomijama: Bloom-ovo in Marzano-vo. Blom-ovo smo uporabljali predvsem za analizo nalog in vprašanj, s katerimi so učitelji pri zaključnem izpitu pokrili »vsebinska znanja«, Marzano-vo pa predvsem pri analizi ocenjevanja »procesnih znanj« oziroma spretnosti in veščin.

Temeljna vprašanja analize ocenjevanja pri zaključnih izpitih so bila:

- Ali je struktura izvedenih zaključnih izpitov (kakršna je razvidna iz dokumentacije) v skladu s priporočili za izvedbo zaključnega izpita?
- Ali so pri ocenjevanju (ustrezno) opredeljena področja, kriteriji in opisi dosežkov pri posameznih izpitnih enotah?
- Ali so opredeljena področja in kriteriji skladna z izpitnimi cilji, opredeljenimi v izpitnih katalogih temeljnega strokovnega znanja in izdelka oz. storitve in zagovora ter v katalogu znanj za slovenščino?
- Ali vprašanja in naloge enakomerno pokrivajo različne taksonomske stopnje glede na uporabljene taksonomije pri analizi?

4.2 Ugotovitve

Struktura zaključnega izpita

Ugotavljamo, da so se šole glede strukture izvedenih zaključnih izpitov držale navodil, po katerih je zaključni izpit obsegal pisni in ustni izpit iz slovenščine ter zaključno projektno delo, ki je obsegalo teoretični in praktični del ter strokovni razgovor ob zaključku izpita.

Odstopanja smo zaznali pri eni šoli, kjer v dokumentaciji niso priložili vprašanj za strokovni razgovor. Dodano je bilo pojasnilo, da vprašanja niso bila pripravljena vnaprej, ker je ustni del zaključnega izpita potekal kot strokovni razgovor in so se vprašanja oblikovala glede na temo projektne naloge. Avtorja analize dokumentacije opozarjata, da to omogoča precejšnjo subjektivnost, tako pri postavljanju vprašanj kot pri ocenjevanju odgovorov.

Pri eni šoli ni bilo dokumentacije za preverjanje razumevanja slišane besedila in razčlemba krajšega zapisane besedila ter vprašanj za ustni del izpita.

Glede na dejstvo, da so vse šole zajele (na tak ali drugačen način) vse izpitne enote lahko zaključimo, da se med šolami niso pojavile bistvene razlike v strukturi zaključnega izpita.

Prva izpitna enota

Katalog za zaključni izpit iz slovenščine priporoča naslednjo strukturo:

- Pisni izdelek, v katerem dijak dokaže:
 - o Razumevanje prebranega/poslušanega neumetnostnega besedila;
 - o Zmožnost tvorjenja neumetnostnega besedila
- Pogovor oziroma ustni del izpita, v katerem dijak:
 - o Zagovarja svoj pisni izdelek (utemelji svoje odgovore, prepozna napake, jih popravi in utemelji popravke);
 - o Izrazi in utemelji svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnega dela

Razumevanje prebranega/poslušanega neumetnostnega besedila

Razumevanje prebranega vse šole razen ene preverjajo in ocenjujejo z nalogami objektivnega tipa. Naloge so običajno povzete iz treh področij: sprejemanje in razčlenjevanje neumetnostnih besedil (praviloma strokovno publicističnih besedil), temeljni jezikoslovni pojmi ter temeljna pravorečna in pravopisna pravila slovenskega knjižnega jezika.

V posameznih primerih naloge v preizkusu presegajo katalog za zaključni izpit za slovenščino (kot npr. *Prvemu samostalniku iz zgornje povedi določite spol, sklon in število*, ali npr. *Smiselno dopolnite tako, da bo zložena poved stopnjevalno priredje*, itn) s čimer ti preizkusi, kljub višjim taksonomskim stopnjam postavljenih vprašanj, izgubljajo na avtentičnosti in življenjskosti.

Področja in kriteriji za sestavo nalog v pisnem preizkusu v nobenem primeru niso opredeljeni, še manj pa konkretizirani, kar bi dejansko šele omogočalo sestavo veljavnega preizkusa. Iz preizkusov je možno razbrati, da je kriterij taksonomska stopnja oziroma poznavanje, razumevanje ali raba nekaterih temeljnih jezikoslovnih pojmov, nekaterih temeljnih pravorečnih in pravopisnih pravil ter razumevanje besedila.

Odgovori se, glede na pravilnost, vrednotijo s točkami in določajo meje za posamezne ocene (kar se v gradivih napačno poimenuje kot kriterij ocenjevanja). Za pozitivno oceno običajno zasledimo cca. 50% od vseh možnih točk, kar je arbitrarno postavljena meja (glede na dejstvo da niso opredeljeni minimalni standardi, potem tudi ni razvidno koliko odstotkov nalog »pokriva«

minimalni standard znanja). Meja za pozitivno oceno v primeru točkovanja preizkusa je lahko 50% pod pogojem, da teh 50 % obsega minimalne standarde znanja.

Zmožnost tvorjenja neumetnostnega besedila

Zmožnost tvorjenja neumetnostnega besedila je preverjana praviloma s pisanjem uradnih besedil (prošnja, prijava itn.). Samo pri eni šoli zasledimo področja, kriterije in opise dosežkov, ki so zapisani ustrezno. Spodaj navajamo primer:

Tabela 22: Primer zapisa področij, kriterijev in dosežkov

Področje	Kriteriji	Opisi dosežkov
Uradna prijava	Ustreznost besedilni vrsti	-sporočevalec - naslovnik - kraj, datum - ime besedilne vrste - nagovor -zaključni pozdrav - podpis - priloge
	Vsebina	- izrek prijava/prošnja - odziv na razpis (kje in kdaj je bilo objavljeno) - natančna navedba okoliščin (zakaj, primernost) - ustreznost pogojem razpisa
	Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost	- pravilnost (število napak) - slogovna ustreznost (vikanje, brez ponavljanja, natančnost, upoštevanje družbenih vlog)

Zagovor pisnega izdelka (utemelji svoje odgovore, prepozna napake, jih popravi in utemelji popravke) kot del ustnega izpita iz dokumentacije ni razviden, prav tako pri nobeni šoli nismo zasledili področja, kriterije in opise dosežkov za ocenjevanje zagovora pisnega izdelka, razen pri eni, kje so področja (jezik in slog, glasoslovje, skladnja, zvrstnost, komunikativnost) predvsem pa opisi dosežkov za ocenitev zaključnega izpita iz slovenščine, opredeljeni splošno, nedorečeno (npr. književno normo obvlada na več ravneh, književno normo obvlada solidno, književno normo obvlada sprejemljivo, književno normo komaj obvlada in književne norme ne obvlada) in tako opredeljeni ne prispevajo k veljavnosti in objektivnosti ocenjevanja.

Ustni del izpita pri književnosti praviloma obsega odlomek umetnostnega besedila in nekaj vprašanj, ki se nanašajo na ta odlomek. Pojavijo se popolnoma (za delo z umetnostnim besedilom) neustrezna vprašanja (kot npr. ob pesmi Dragotina Ketteja: *Ali je naslednji primer premi*

ali odvisni govor?; Kakšne značilnosti ima mali oglas in kakšne reklama? itn.). Področja, kriteriji in opisi dosežkov niso opredeljeni in jih ni možno komentirati.

Združeni druga in tretja izpitna enota

Pri opredelitvi opisnih kriterijev za projektno nalogo se pojavljajo med šolami velike razlike. Pri nekaterih področja, kriteriji in opisi dosežkov sploh niso opredeljeni, drugi pristopajo k temu bolj analitično, drugi spet bolj celostno, nekateri pa kombinirajo analitični in celostni pristop. Tako npr. v enem primeru na področju strokovnih znanj zasledimo dve področji (dokumentacija, strokovni razgovor), in tri kriterije: uporaba elementov, ki jih zahteva dokumentacija, estetski izgled in opis tehnološkega postopka z ustreznimi podatki za področje dokumentacije, ter poznavanje pojmov in postopkov vezanih na projektno nalogo za področje strokovnega razgovora. V drugem primeru so opredeljena štiri področja ocenjevanja (načrtovanje projektne dela, praktično delo, dokumentacija, strokovni zagovor), znotraj posameznega področja pa različno število kriterijev.

Opisi dosežkov so praviloma izraženi v točkah vendar različno, odvisno od pristopa (npr. pri celostnem pristopu tudi 20 točk glede na posamezni kriterij, pri čem kaže širina posameznih kriterijev in število točk na precejšnjo subjektivnost dodeljevanja točk) ali pa po 1 točko pri analitičnem pristopu; zasledimo tudi zelo splošne opise, ki so spremenjeni v odstotke (npr. 62% za določeno oceno).

Če povzamemo in dopolnimo področja, kriterije in opise dosežkov, ki jih navajajo (zelo različno) šole pri ocenjevanju projektne naloge, pridemo približno do spodnje razpredelnice (Tabela 23):

Tabela 23: Povzeta in dopolnjena področja, kriteriji in dosežki po navedbah šol

Področje	Kriteriji	Opis dosežka
Dokumentacija	Struktura projektne naloge	Naloga vsebuje postopek opravljenega dela z razlago zakaj je tak postopek potreben, vse priloge ki so nastale v postopku (delovni nalog, itn.), strokovno teoretični del, ki se nanaša na nalogo, kritično refleksijo opravljenega dela, citirano uporabljeno literaturo, itn.
	Pravilnost in utemeljenost opisa postopka	Opisani postopek je pravilno izveden (in opisan) v vseh fazah, utemeljitve opravljenih postopkov so ustrezne glede na dostopno literaturo (navodila proizvajalca, stroka, itn.)
	Poznavanje, razumevanje in raba strokovno teoretičnega znanja v nalogi	Raba strokovne terminologije, razumevanje delovanja obravnavanega sklopa, povezovanje z opravljenim tehnološkim postopkom, itn.
	Estetskost	Smiselna razporeditev vsebine v odstavke, opremljenost s slikami, diagrami, grafi, grafično in vsebinsko oblikovana naslovnica, kazalo, itn.

Na področju izdelka oziroma storitve je praviloma uporabljen bolj analitičen pristop, tako kot ga predvideva izpitni katalog na tem področju, seveda različno od šole do šole. Tako se izdelek oz. storitev v enem primeru ocenjuje po šestih kriterijih (prevzem vozila, priprava in zaščita vozila, izvedba naloge, diagnosticiranje in lokaliziranje napak, predaja vozila in predstavitev opravljenega in kritična presoja), v drugem primeru pa po 15 kriterijih (pristop do stranke, izpolnjevanje delovnega naloga, pravilnost izbire del za terminski servis, pravilni postopki pri izvajanju del, uporaba pravega orodja za posamezna opravila, kvaliteta izvedenih del, pravilna raba merilnih naprav, pravilno postavljanje diagnoze po opravljenih meritvah, naročanje potrebnega materiala in delov, evidentiranje porabljenega materiala in časa, urejenost delovnega mesta, uporaba zaščitnih sredstev, uporaba varstva pri delu, varstvo okolja oz. odlaganje tekočin in zamenjanih delov ter razgovor s stranko o stanju vozila in priporočila). Pri vsakem kriteriju je opredeljen tudi opis dosežka (npr. za prevzem vozila: opravi razgovor s stranko, pridobi potrebne podatke, posreduje želene informacije, izvede kontrolo servisne dokumentacije, pripravi in preda zapisnik o prevzemu), ki je ovrednoten v točkah. V nekaterih primerih so točke ustrezno uporabljene (kot pripomoček, kako iz velika števila podatkov pridobiti enotno oceno za področje »izdelek oz. storitev«), v nekaterih pa je razpon točk preširok. Spreminjanje točk v ocene (kar je napačno poimenovano kot kriterij ocenjevanja), vzdrži samo v primeru, da teh 50% predvidenih točk predstavlja minimalni standard znanja.

Ne glede na analitični ali celostni pristop, pristop šol k ocenjevanju izdelka oz. storitve se, ob manjših korekcijah, kaže kot ustrezna osnova za veljavno in dovolj objektivno ocenjevanje.

Teme, ki jih dijaki izbirajo iz nabora ponujenih tem, naj bi sledile ciljem, ki jih določajo izpitni katalogi. Glede na cilje opredeljene v katalogih, ki zahtevajo predvsem povezovanj strokovne teorije, praktičnega znanja in ključnih kvalifikacij, je pričakovati, da bodo te teme oblikovane kot učne situacije (in ne kot učne teme), kar pomeni, da bodo naloge obsegale različne vrste znanj (veščinska znanja, bazična splošna znanja, strokovno teoretična znanja) in na različnih ravneh zahtevnosti (znanje, razumevanje, uporaba, itn.). V skladu s tem so nekatere šole oblikovale popolnoma ustrezne naloge za zaključni izpit in celo presegle zahteve kataloga. Naloge so oblikovale kot problemske situacije oz. avtentične naloge, ki dejansko omogočajo izkazovanje vseh vrst znanja na vseh ravneh zahtevnosti (kompetence) kot npr. *»Stranka navaja, da pri speljevanju in pri vožnji v hrib vrtljaji motorja narastejo, vozilo pa vleče slabše in želi odpravo napake.«*. To bi morali priporočati kot splošno prakso.

Tako kot na drugih področjih, so tudi teme za zaključno projektno delo med šolami (pa tudi med vsebinskimi sklopi) zelo različno opredeljene, pri nekaterih kot izrazito problemske situacije (avtentične naloge), pri drugih pa kot izključno rutinska opravila. Res pa je, da prevladujejo rutinske naloge (tako kot so postavljene naloge v katalogu).

Pri vprašanjih za strokovni zagovor je moč ugotoviti veliko stopnjo neuravnoteženosti glede taksonomske ravni med šolami (nekje prevladuje razumevanje in raba nekje pa poznavanje rutine oz. pojmov, postopkov in delovanja), prav tako pa je velika razlika v taksonomski strukturi vprašanj med posameznimi vsebinskimi sklopi. Tako npr. pri eni šoli na področju električnih sistemov zasledimo od 59 vprašanj, 32 vprašanj na ravni poznavanja, 19 na ravni razumevanja in 8 na ravni uporabe kar se kaže kot ustrezna taksonomska struktura. Na področju bencinskih in dizelskih motorjev pa pri drugi šoli od 32 vprašanj zasledimo 27 vprašanj na ravni poznavanja in 5 vprašanj na ravni razumevanja, na področju podvozja in karoserije od 13 vprašanj 11 na ravni poznavanja, 1 na ravni razumevanja in 1 na ravni vrednotenja, kar – glede na prevladovanje nižje taksonomske ravni - ne moremo vrednotiti kot ustrezno taksonomsko strukturo vprašanj.

Tam, kje vprašanja niso opredeljena vnaprej in so prepuščena improvizaciji ob strokovnem zagovoru, obstaja velika nevarnost subjektivnosti, tako pri postavljanju vprašanj kot pri ocenjevanju odgovorov.

Pregled tem za zaključni izpit pokaže, da je večinoma pri vseh temah za zaključni izpit zaobsežen širok spekter znanj, tako po vrstah znanj kot po ravneh zahtevnosti. Kljub temu, da smo ocenili, da so teme oziroma naloge za zaključni izpit ustrezne, bi bilo s stališča individualizacije in diferenciacije smiselno premisliti o večji raznovrstnosti nabora nalog (da razen nalog, ki zahtevajo najvišje taksonomske stopnje znanja, ponudimo tudi manj zahtevne naloge, ki so na ravni rutinske rabe znanja).

4.3 Priporočila

Struktura zaključnega izpita

Dokumentacija kaže, da je pisni izdelek dijakov pri zaključnem projektne delu na področju strokovnega znanja v veliki meri neizkoriščen. Iz področij in kriterijev, v primerih ko so bili opredeljeni, je razvidno, da je funkcija tega dela izpita nejasna, zato bi veljalo premisliti to področje, predvsem s stališča slovenščine (saj gre za pisno strokovno besedilo). Prav tako bi bilo smiselno poenotiti področja in kriterije za ocenjevanje pisnega izdelka, ki je rezultat zaključnega projektne delu. Ena od možnosti je povzeta iz pregledane dokumentacije:

Tabela 24: Kriteriji za ocenjevanje izdelka dijakov pri zaključnem projektne delu

Področje	Kriteriji	Opis dosežka
Dokumentacija	Struktura projektne naloge	Naloga vsebuje postopek opravljenega dela z razlago zakaj je tak postopek potreben, vse priloge ki so nastale v postopku (delovni nalog, itn.), strokovno teoretični del, ki se nanaša na nalogo, kritično refleksijo opravljenega dela, citirano uporabljeno literaturo, itn.
	Pravilnost in utemeljenost opisa postopka	Opisani postopek je pravilno izveden (in opisan) v vseh fazah, utemeljitve opravljenih postopkov so ustrezne glede na dostopno literaturo (navodila proizvajalca, stroka, itn.)
	Poznavanje, razumevanje in raba strokovno teoretičnega znanja v nalogi	Raba strokovne terminologije, razumevanje delovanja obravnavanega sklopa, povezovanje z opravljenim tehnološkim postopkom, itn.
	Estetskost	Smiselna razporeditev vsebine v odstavke, opremljenost s slikami, diagrami, grafi, grafično in vsebinsko oblikovana naslovnica, kazalo, itn.

Opredelitev opisnih kriterijev (področij, kriterijev in opisov dosežkov) za potrebe ocenjevanja

Pri opredelitvah področij in kriterijev ter opisov dosežkov je veliko težav, zato bi bilo smiselno za posamezna področja kataloga znanj izdelati in priporočiti enotne opisne kriterije (področja in kriterije vsekakor, za opise dosežkov pa je treba premisliti s stališča posameznih strok, da ne bi vse skupaj postalo nepregledno). Področja in kriterije v nekaterih katalogih že zasledimo, na primer v katalogu za slovenščino:

Tabela 25: Kriteriji za ocenjevanje tvorjenja neumetnostnega besedila

Področja	Kriteriji	Opis dosežka
Sestava besedila	Pomenska	Opis dosežka je odvisen od besedilne vrste, ki je izbrana za izpit
	Pragmatična	
	Besedno slovnična	
	Tvarna	
Jezik	Slog	<ul style="list-style-type: none"> - jasnost - primernost - natančnost - bogastvo besednega zaklada - primerna skladnja
	Slovnična in pravopisna pravilnost	<ul style="list-style-type: none"> - slovnična pravilnost - pravopisna pravilnost
	Izvirnost	

Primer lahko učitelji posameznih šol prilagodijo glede na izbrano besedilno vrsto in glede na specifikko lastne šole in nalog. Spodaj je prikazan primer, povzet iz pregledane dokumentacije:

Tabela 26: Primer opredelitve kriterijev za ocenjevanje

Področje	Kriteriji	Opisi dosežkov
Uradna prijava	Ustreznost besedilni vrsti	<ul style="list-style-type: none"> - sporočevalec - naslovnik - kraj, datum - ime besedilne vrste - nagovor - zaključni pozdrav - podpis - priloge
	Vsebina	<ul style="list-style-type: none"> - izrek prijava/prošnja - odziv na razpis (kje in kdaj je bilo objavljeno) - natančna navedba okoliščin (zakaj, primernost) - ustreznost pogojem razpisa
	Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost	<ul style="list-style-type: none"> - pravilnost (število napak) - slogovna ustreznost (vikanje, brez ponavljanja, natančnost, upoštevanje družbenih vlog)

Usklajenost področij in kriterijev s cilji izpitnih katalogov

Če želimo slediti ciljem kataloga za zaključni izpit na tem področju, potem bi bilo dobro nabor tem za zaključno projektno delo strukturirati na kontinuumu od popolnoma rutinskih pa do zelo zahtevnih, problemskih nalog. Ali celo priporočiti odstotek posameznih tem glede na zahtevnost, kar je stvar nadaljnjega premisleka. Namreč, naloga kot je »*Stranka navaja, da pri speljevanju in pri vožnji v hrib vrtljaji motorja narastejo, vozilo pa vleče slabše in želi odpravo napake.*« zahteva drugačna znanja, spretnosti in veščine (bolje rečeno kompetence) kot naloga, kot je npr. »*Postopek demontaže menjalnika.*« ali »*Seznam del za zimske razmere.*«

Taksonomska ustreznost tem, vprašanj in nalog na zaključnih izpitih

Sestavo vprašanj glede na taksonomske ravni znanja bi bilo smiselno (glede na razlike ki se pojavljajo) med šolami in med vsebinskim sklopi priporočiti v vnaprej določenih deležih oz. odstotkih. Pri tem ne gre samo za taksonomsko stopnjo uporabe, ki naj bi prevladovala, ampak za vprašanja, ki naj bi bila čim bolj avtentična oziroma življenjska. Vprašanja kot so: »*Iz prvega odstavka priloženega besedila izpišite medmet in razložite kaj izraža.*« ali npr. »*Iz enostavne povedi tvorite zloženo, tako da prilastek pretvorite v prilastkov odvisnik.*« nesporno zadovoljijo kriterij taksonomske stopnje, je pa vprašanje življenjskosti oziroma avtentičnosti in nasploh potrebnosti takšnih nalog.

Predvsem je treba veliko delati (usposablјati učitelje) na logiki kriterijskega ocenjevanja ter posledično premisliti oblikovanje minimalnega standarda na državni ravni.

5. Analiza uspeha na zaključnih izpitih

V nadaljevanju so prikazani podatki o učnem uspehu za dijake, ki so v šolskem letu 2006/07 kot prva generacija zaključili izobraževanje po poskusnem izobraževalnem programu Avtoserviser. Podatke nam je letno posredovalo vodstvo pilotnih šol.

Analiza uspeha na zaključnih izpitih temelji na podatkih, ki jih Center RS za poklicno izobraževanje in Državni izpitni center letno zbirata na podlagi elektronske aplikacije, ki jo predstavniki šol izpolnjujejo po jesenskih zaključnih izpitih. Uspeh na zaključnih izpitih v spodnjih tabelah prikazujemo primerjalno med:

- številom vpisanih v posamezni letnik izobraževalnega programa, številom dijakov, ki so pristopili na zaključni izpit in številom dijakov, ki so uspešno opravili zaključni izpit;
- splošnim učenim uspehom dijakov po letnikih in uspehom na zaključnih izpitih.

Tabela 27: Uspeh prve generacije dijakov na prvi šoli

	Odličn	Prav dober	Dob	Zadost	1 nms	2 nms	3 nms	4 nms	Izpisani	Skupaj
1.1	3	18	52	7	3	/	/	2	3	88*
2.1	4	11	43	19	3	2	/	/	2	84+3pon*
3.1	4	19	36	16	1	/	1	4	/	81* 100,0%
Število dijakov, prijavljenih na zaključni izpit										75 92,6%
ZI	10	28	20	12	/	/	/	/	/	70** 86,4%

Legenda: 1.1 (1. letnik, 2004/05); 2.1 (2. letnik, 2005/06); 3.1 (3. letnik, 2006/06); ZI (zaključni izpit).

Tabela 28: Uspeh prve generacije dijakov na drugi šoli

	Odličn	Prav dober	Dober	Zadost	1 nms	2 nms	3 nms	4 nms	Izpisani	Skupaj
1.1	0	4	17	1	3	2	/	3	1 ⁶	31*
2.1	0	3	13	4	5	1	/	3	/	29*
3.1	1	2	12	4	3	1	1	/	/	24* 100,0%
Število dijakov, prijavljenih na zaključni izpit										19 79,2%

⁶* Število vpisanih v posamezni letnik.

** Število dijakov, ki so do jesenskega izpitnega roka opravili zaključni izpit.

Dijak je ugotovil, da ni izbral pravega poklica. Naslednje šolsko leto se želi izobraževati za poklic zidar.

ZI	2	11	5	1	/	/	/	/	/	19** 79,2%
----	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---------------

Legenda: 1.1 (1. letnik, 2004/05); 2.1 (2. letnik, 2005/06); 3.1 (3. letnik, 2006/06); ZI (zaključni izpit).

Tabela 29: Uspeh prve generacije dijakov na tretji šoli

	Odličn	Pravdobe r	Dobe r	Zadoste n	1 nms	2 nms	3 nms	4 nms	Izpisani	Skupaj
1.1	0	11	21	14	/	/	/	/	/	46*
2.1	2	8	22	6	/	/	/	6	2 ⁷	46*
3.1	1	6	14	15	1	/	/	1	/	38* 100,0%
Število dijakov, prijavljenih na zaključni izpit										30 78,9%
ZI	3	9	15	3	/	/	/	/	/	30** 78,9%

Legenda: 1.1 (1. letnik, 2004/05); 2.1 (2. letnik, 2005/06); 3.1 (3. letnik, 2006/06); ZI (zaključni izpit).

Tabela 30: Uspeh prve generacije dijakov na četrti šoli

	Odličn	Pravdobe r	Dobe r	Zadoste n	1 nms	2 nms	3 nms	4 nms	Izpisani	Skupaj
1.1	1	8	14	3	/	/	/	/	2	28*
2.1	1	7	15	1	/	/	/	1	1 ⁸	26*
3.1	2	9	13	1	/	/	/	/	/	25* 100,0%
Število dijakov, prijavljenih na zaključni izpit										25 100,0%
Z I	2	8	10	5	/	/	/	/	/	25** 100,0%

Legenda: 1.1 (1. letnik, 2004/05); 2.1 (2. letnik, 2005/06); 3.1 (3. letnik, 2006/06); ZI (zaključni izpit).

Iz podatkov lahko razberemo, da so razlike med številom vpisanih v tretji letnik izobraževalnega programa (168) in številom dijakov, ki so se prijavili na zaključni izpit (149). Razlik ni le na eni šoli, kjer je število vpisanih in tistih dijakov, ki so pristopili na zaključni izpit, enak. Na prvi šoli se je na zaključni izpit prijavilo 92,6% dijakov, vpisanih v tretji letnik, na drugi 79,2% in na tretji 78,9%. V povprečju se je na zaključni izpit prijavilo 88,7% dijakov v šolskem letu 2006/07 vpisanih v tretji letnik izobraževalnega programa Avtoserviser. Poleg dijakov, ki tretjega letnika niso zaključili uspešno in zato tudi niso pristopili na zaključni izpit, podatki kažejo, da k zaključnemu izpitu v spomladanskem in jesenskem roku (še) niso pristopili vsi pozitivni dijaki.

Le na eni šoli (tabela 9) so bili prijavljeni dijaki na zaključnem izpitu neuspešni. Od 75 prijavljenih dijakov je izpit naredilo 70 dijakov, kar je 93,3% dijakov. Na ostalih treh šolah so zaključne izpite

⁷ Dijaka sta sklenila prenehati z izobraževanjem.

⁸ Dijak je imel pri večini predmetov ugotovitev nms in ni bil zainteresiran za popravljanje in obiskovanje pouka.

uspešno opravili vsi dijaki, prijavljeni na zaključni izpit. Skupaj je ta program zaključilo 144 dijakov, kar je 85,7% dijakov, ki so bili vpisani v tretji letnik.

Če primerjamo letošnjo uspešnost avtoserviserjev z uspehom celotne populacije vajencev in dijakov v zadnjem letniku poklicnega izobraževanja in pri zaključnem izpitu za šolsko leto 2005/06⁹, vidimo, da je primerljiva z uspešnostjo vajencev v 2005/06 in nekoliko boljša kot je bila uspešnost dijakov. Lani zaključnega izpita do jesenskega izpitnega roka ni opravilo 14,7% vajencev in 19,4% dijakov, v istem letu vpisanih v tretji letnik izobraževalnega programa. **Brez zaključnega izpita je bilo lani okoli 5% več dijakov programov SPI** kot pa je bilo v tekočem letu dijakov programa Avtoserviser.

Primerjava uspeha dijakov ob koncu tretjega letnika in na zaključnih izpitih kaže, da so dijaki na treh šolah na zaključnem izpitu v povprečju dobili boljše ocene kot je končni uspeh tretjega letnika.

⁹ Glej Poročilo o spremljanju zaključnih izpitov v šolskem letu 2005/06, str. 64.

6. Viri

- Izobraževalni program Avtoserviser

(<http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/Spi/avtoserviser/avtoserviser.htm>)

- Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega ter srednjega strokovnega izobraževanja (2001). Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Katalogi znanja in izpitni katalogi splošnoizobraževalnih predmetov znanja in izpitni katalogi splošnoizobraževalnih predmetov

(http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2006/programi/Spi_solska_dualna/Kzik/katalog.htm)

- Poročilo o izvajanju praktičnega dela zaključnega izpita v programih z dualno organizacijo srednjega poklicnega izobraževanja. Klarič, T. (ur.) Ljubljana: Državna izpitna komisija za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji. Državni izpitni center.
- Drugo poročilo o poteku poskusnega izvajanja izobraževalnega programa Avtoserviser. (2007) Jeznik, K. (ur.). Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Zaključni izpiti v novih programih srednjega poklicnega izobraževanja. (2007) Zupanc, B. (ur.) Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje. V tisku.